

Jussila Hilla & Suhonen Emilia

Diskurssianalyysi kyläkouluja käsittelevistä mediateksteistä

Pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN JA PSYKOLOGIAN TIEDEKUNTA
Luokanopettaja
2025

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Diskurssianalyysi kyläkouluja käsittelevistä mediateksteistä (Hilla Jussila & Emilia Suhonen)

Pro gradu -tutkielma, 58 sivua, 4 liitesivua

Kesäkuu 2025

Kyläkoulut herättävät Suomessa vilkasta keskustelua, koska ne kytkeytyvät vahvasti paitsi opetuksen järjestämiseen myös laajemmin aluepolitiikkaan, kuntatalouteen, yhteisöllisyyteen ja kansalaisten kokemaan oikeudenmukaisuuteen. Kyläkoulun merkitys ylittää usein koulutuksellisen roolinsa ja se nähdäänkin monissa maaseutuyhteisöissä kylän sosiaalisena ja kulttuurisena keskuksena, jonka säilymisen nähdään vaikuttavan alueen elinvoimaan ja identiteettiin. Kyläkoulujen lakkauttaminen ei tästä syystä ole vain hallinnollinen ja taloudellinen ratkaisu vaan se koetaan paikallisella tasolla henkilökohtaisena ja poliittisena kysymyksenä, joka herättää vahvoja tunteita ja vastarintaa.

Vilkaasta keskustelusta huolimatta suomalaisista kyläkouluista on melko vähän tutkimusta saatavilla. Tämä tutkielma pyrkii osaltaan täyttämään tutkimusaukkoa tunnistamalla keskeisimpiä kyläkouluihin liittyviä diskursseja Ylen, Helsingin Sanomien ja paikallislehtien kyläkouluja käsittelevistä mediateksteistä. Selvitimme millaisia kyläkoulujen lakkauttamisia puolustavia ja vastustavia argumentteja mediateksteissä esiintyy. Lakkauttamista puolustavat argumentit olivat harvalukuisia ja nojasivat taloudellisiin ja väestörakenteellisiin syihin. Ne esittivät lakkautukset välttämättöminä toimenpiteinä ilman tilaa vaihtoehdoille. Vastustavat argumentit olivat moniäänisempiä ja painottivat kyläkoulujen merkitystä yhteisöllisyydelle, lasten hyvinvoinnille ja alueen elinvoimalle. Keskustelu paljasti, että kyläkoulujen lakkauttaminen on vahvasti arvolutautunut ja monitasoinen yhteiskunnallinen kysymys.

Tutkielman teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan kyläkoulun käsitettä, historiaa, sen merkitystä kyläyhteisölle ja roolia koulutuspoliittisessa päätöksenteossa. Tutkielma pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin, jonka keskeisenä piirteenä nähdään kielenkäyttö sosiaalisen todellisuuden rakentajana. Tutkielman aineisto koostuu 27:stä Ylen, Helsingin Sanomien ja paikallislehtien verkossa julkaistuista mediateksteistä, joita on analysoitu diskurssianalyysin keinoin.

Analyysin perusteella tunnistettiin neljä diskurssia, jotka käsittelevät kyläkouluja. Tunnistetut diskurssit ovat: *Säästöperusteiden ja niiden kyseenalaistamisen diskurssi, yhteisöllisyyden ja sen haavoittuvuuden diskurssi, lapsen edun ja koulumatkojen vaikutusten diskurssi ja keskittämisen kritiikin ja tasa-arvon diskurssi*. Tutkielmamme ei tavoittele kyläkoulujen rooliin liittyvien ilmiöiden totuudellistamista vaan analyysin pohjalta laadittujen pohdintojen tarkoitus on tuoda uusia näkökulmia kyläkoulujen lakkauttamisen aiheuttamista ristiriitaisista tunteista ja valta-asetelmista.

Avainsanat: diskurssi, diskurssianalyysi, kyläkoulut, kyläkoulujen lakkauttaminen, sosiaalinen konstruktionismi.

Sisältö

Johdanto	4
Kyläkoulut	7
2.1 Kyläkoulujen historia Suomessa	8
2.2 Kyläkoulu oppimisympäristönä	10
2.3 Kyläkoulun merkitys kyläyhteisölle.....	12
2.4 Kyläkoulujen asema koulutuspolitiikassa	15
Diskurssintutkimus	19
3.1 Sosiaalinen konstruktionismi	19
3.2 Diskurssi.....	20
3.3 Diskurssianalyysi.....	22
Tutkimuksen toteutus	25
4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys.....	25
4.2 Tutkimusaineisto	25
4.3 Aineiston analyysin kuvaus.....	28
4.4 Eettiset kysymykset ja rajoitteet.....	30
Tutkimuksen tulokset	34
5.1 Kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat argumentit.....	34
5.2 Kyläkoulujen lakkauttamista puoltavat puheenvuorot.....	38
Johtopäätökset	41
6.1 Säästöperusteiden ja niiden kyseenalaistamisen diskurssi	41
6.2 Yhteisöllisyyden ja sen haavoittuvuuden diskurssi.....	42
6.3 Lapsen edun ja koulumatkojen vaikutusten diskurssi	44
6.4 Keskitämisen kritiikin ja tasa-arvon diskurssi	45
Pohdinta	47
Lähteet	51

Johdanto

Selvittäessämme tutkimuksia kyläkouluista, huomasimme, että juuri kyläkouluihin kytkeytyvää tutkimusta Suomesta on verrattain vähän saatavilla. Kyläkoulujen asema on jatkuvasti keskustelun kohteena koulutuspoliittisessa ja paikallisissa päätöksissä (Jokila, 2021). Pienkouluihin, kouluihin ja kouluverkkosuunnitteluun liittyvä tutkimus on tarpeen, sillä tietoa tarvitaan lisäämään ymmärrystä koulujen lakkauttamisen tai lakkautusuhan välittömistä, välillisistä, suorista tai kerrannaisista vaikutuksista (Tantarinmäki, 2014a). Tantarinmäki kertoo, että pienkouluihin liittyvää tutkimusta tarvitaan myös päätöksenteon ja paikallisyhteisöjen tueksi, jotta todenmukainen kokonaisuus hahmottuu eri osapuolille.

Tedre ja Pöysä (2015) korostavat kyläkoulujen huomattavaa roolia suomalaisen koulujärjestelmän kehityksessä. Myös Jokilan (2021) ja Peltosen (2010a) mukaan kyläkoulut ovat merkittävä osa suomalaista kouluhistoriaa. Pienten maaseutukoulujen lakkautukset alkoivat 1960-luvun lopulla lisääntyä merkittävästi syntyvyyden laskun, maaseudun taloudellisen rakenteen muutosten, muuttoliikkeiden ja maaseututeiden parantumisen seurauksena (Kalaoja & Pietarinen, 2009). Kyläkoulujen asema koheni hetkellisesti 1970-luvun lopussa nykyisen peruskoulujärjestelmän astuttua voimaan (Kalaoja & Pietarinen, 2009; Kuikka, 1996). Koulutusuudistus takasi tasavertaiset koulutusmahdollisuudet kaikille sosioekonomisesta taustasta tai asuinpaikasta riippumatta. 1990-luvun talouslama pakotti kuitenkin kunnat tekemään suuria säästötoimenpiteitä peruspalveluissa ja siitä lähtien kyläkoulujen asema osana kouluverkkoa on ollut jatkuvasti uhattuna (Kalaoja & Pietarinen, 2009).

Suomalaisten kyläkoulujen pedagogiikkaa sekä koulujen ja paikallisyhteisöjen suhdetta on tutkinut viime vuosituhanella Esko Kalaoja (esim. 1998a, 1990b, 1998b, 1990b). Kalaoja (1982) on tutkinut myös kyläkouluille tyypillistä yhdysluokkaopetusta. 2000-luvulla kyläkoulujen pedagogiikkaa on tutkittu lisää esimerkiksi Kilpeläisen (2010) toimesta. Autti ja Hyry-Beihammer (2014a) ovat tuoneet tutkimuksessaan esille pienten maaseutukoulujen nykyistä roolia. Kouluverkon muutoksesta on jonkin verran uudempaa tutkimusta, esimerkiksi Tantarinmäki (2014a, 2014b) sekä Tantarinmäki ja Törhönen (2017). 2020-luvun kyläkoulututkimus on pääosin kansainvälistä (esim. Fargas-Malet & Bagley, 2022; Lykke Sørensen ym., 2021).

Koulun rooli opetusta laajempaan kokonaisuutena näkyy Tantaranmäen (2014a) mukaan esimerkiksi siinä, miten paljon media aihetta käsittelee. Kyläkouluista puhutaan erilaisin tavoin yhteyksien mukaan – esimerkiksi opettajat, huoltajat, poliitikot ja media voivat kuvata niitä eri näkökulmista (Karlberg-Granlund, 2010). Medialla on suuri kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys, ja se luo paljon uusia alueita avoimelle keskustelulle aiheista, joita se nostaa esille (Nieminen & Pantti, 2012). Uutiset ja asiatekstit vaikuttavat usein neutraalilta tiedonvälitykseltä ja maailman tapahtumista raportoimiselta, mutta niihin kytkeytyy lähes aina draamaa ja tunteita (Seppänen & Väliverronen, 2024).

Niemisen ja Pantin (2012) mukaan yhteiskuntamme kehittyy jatkuvasti suuntaan, jossa kaikenlainen tieto ympäröivästä maailmasta rakentuu vahvasti median välityksellä, eikä niinkään jokaisen ihmisen oman välittömän kokemuksen perusteella. Tätä ilmiötä kutsutaan medioitumiseksi. Heidän mukaansa sen vaikutukset näkyvät sekä mikrotasolla ihmisten jokapäiväisessä arjessa, kuin myös makrotasolla yhteiskunnallisten instituutioiden tasolla esimerkiksi tieteen, taiteen ja politiikan yhteyksissä. Seppäsen ja Väliverronen (2024) mukaan mikrotasolla yksittäiset ihmiset saavat mediasta tietoa, joilla kehittävät omaa identiteettiään ja maailmankuvaansa, ja luovat käsityksiä omasta suhteestaan maailmaan ja muihin ihmisiin. Myös makrotasolla yhteiskunnan instituutiot nojaavat nykyään pitkälti mediaan ja sen toimintoihin toiminnassaan (Seppänen & Väliverronen, 2024). Tässä työssä pyrimmekin näkemään millaista kuvaa ja todellisuutta media rakentaa kyläkouluista.

Julkaistessaan uutisia tai muita mediatekstejä, median edustajat muuntavat lähteenään käyttämäänsä diskurssia niin, että se olisi sopivampi kyseisen tekstin lopulliselle kuluttajalle (Fairclough, 1997). Eri mediat voivat siis kohderyhmän mukaan luoda samasta asiasta erilaisen kuvan. Aineistomme koostuu Ylen, Helsingin-Sanomien ja kahden paikallislehden verkossa julkaistuista mediateksteistä. Hargreavesin ja kollegoiden (2009) mukaan yrittäessä ymmärtää oppimisen ja koulutuksen prosessia, on tärkeää ottaa huomioon paikallinen konteksti. Tästä syystä käytämme diskurssianalyysin aineistona myös muutamia paikallislehtiä, joissa käsitellään paikallisten kyläkoulujen tilannetta. Yleisesti maaseutukoulujen ja niiden yhteisöjen tutkimuksessa ilmenee Hargreavesin ja kollegoiden (2009) mukaan kaksi keskeistä ongelmaa: väestön siirtyminen ja koulujen sulkeminen vaikeuttavat tutkimuslähteiden saamista ja suuri osa käytettävissä olevasta tiedosta jää käyttämättä kyläkoulujen lakkauttamista harkittaessa. He jatkavat, että koulutus on monimutkainen ilmiö, jota olisi erityisen tärkeä tutkia laajasti eri näkökulmista.

Tutkimuksemme tavoitteena on selvittää, miten kyläkoulujen lakkauttamisesta puhutaan mediateksteissä ja millaisia diskursseja mediatekstit tuottavat kyläkouluista. Aiemman tutkimuksen perusteella muodostamme käsitystä siitä, mitä kyläkoulut ovat, mistä ne juontavat juurensa, mitä ne merkitsevät kyläyhteisölle ja miten kyläkoulujen lakkauttamisia on tutkittu aiemmin. Kyläkouluihin liittyvä keskustelu vaikuttaa koulutuspoliittisiin päätöksiin ja paikallisyhteisöihin (Tantarinmäki, 2014b). Diskurssianalyysi auttaa ymmärtämään, millaisia arvoja ja ideologioita keskusteluun sisältyy (Juuti & Puusa, 2020).

Kyläkoulut

Muualla kuin kunnan keskustassa, eli asuinalueilla tai kylissä sijaitseva koulu voidaan määritellä kyläkouluksi (Suomen Kylät ry, 2022). Yleisesti suomessa kyläkouluiksi määritellään oppilasmäärältään pienet, yleensä alle 50 oppilaan 1–3-opettajaiset koulut, jotka sijaitsevat useimmiten maaseudulla tai harvaan asutuilla alueilla (Kuusisto ym., 2024; Kilpeläinen, 2010). Kyläkoulun käsite nykymerkityksessään ilmaantui yleiseen kielenkäyttöön vasta 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin maaseudun pieniin kouluihin kohdistui ensimmäinen lakkautusaalto (Kuusisto ym., 2024). Kyläkouluista on noista vuosista saakka keskusteltu pitkälti lakkauttamisen kontekstissa, joten kyläkoulu on käsitteenä arvolatautunut ja politisoitunut (Kuusisto ym., 2024; Jokila, 2021; Tantaranmäki, 2014b). Aikojen saatossa suomalaiset kyläkoulut ovat muuttuneet enemmistöstä vähemmistöön, kun muuttoliike on ajanut ihmiset maalta kaupunkeihin (Karlberg-Granlund, 2014).

Kirjallisuudessa kyläkouluista puhutaan kyläkouluina, maaseutukouluina ja pieninä kouluina. Tutkimuksessamme käytämme selkeyden vuoksi pienistä maaseutukouluista yhteisnimitystä kyläkoulu, sillä Korpisen (2010) mukaan myös kaupungeissa ja taajama-alueillakin olevat pienet koulut voidaan nimittää kyläkouluiksi. Lakkautustoimet koskettavat myös liitoskuntien taajamakoulujen ja kuntien keskustaajamien peruskouluja (Kuusisto ym., 2024). Yhä enenevässä määrin kouluja on lakkautettu yhdistämällä pieniä kouluja yhtenäiskouluiksi, vaikka oppilasmäärä olisi vielä riittänyt koulun toimintaan (Lehtonen, 2021). Samaan aikaan kun kyläkouluja on lakkautettu, oppilasmääriltään suurten yhtenäiskoulujen määrä on 2010-luvulta alkaen lisääntynyt (Nyssölä & Kumpulainen, 2020).

Suomessa kyläkoulujen olemassaolon perusarvoja ovat tasa-arvon ihanne ja yleissivistävä koulutus (Karlberg-Granlund, 2011). Nämä arvot juontavat juurensa 1800-luvulle, jolloin koulutusjärjestelmän kehityksen taustalla vaikutti ajatus siitä, että jokaisella hyvin järjestäytyneellä kaupungilla, kunnalla tai kylällä tulisi olla oma koulu (Kalaoja & Pietarinen, 2009; Karlberg-Granlund, 2011). Beachin ja kollegoiden (2019) artikkelissa tarkasteltiin, miten kyläkoulut suhteutuvat paikallisiin yhteisöihin ja millaisia vaikutuksia niillä on koulutukseen ja koulutuskokemuksiin. Tutkimuksessa nousi esille kolme keskeistä tekijää: maaseutuyhteisöjen ja koulujen monimuotoisuus, poliittinen ja koulutuspoliittinen epätasapaino sekä luonto ja maaseudun arvo.

Kyläkoulujen vuosiluokkiin sitoutumaton opetus on toiminut pedagogiikan kehittämisen esimerkkinä ja sitä on pidetty kiinnostavana ilmiönä myös kansainvälisesti (Kalaoja, 2010a). Karlberg-Granlundin (2010) mukaan kyläkoulun pedagogiikka perustuu tiimi- ja teematyöhön, eli kokonaisopetukseen sekä mielekkääseen elämysoppimiseen. Suomessa perusopetuksen tavoite on tarjota kaikille yhtäläiset koulutusmahdollisuudet maantieteellisestä sijainnista tai sosioekonomisesta taustasta riippumatta (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). He jatkavat, että koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi maaseutukouluilla ja kyläkouluilla on ollut merkittävä rooli niiden tarjotessaan laadukasta perusopetusta maaseutualueilla.

2.1 Kyläkoulujen historia Suomessa

Kyläkoulut ovat merkittävä osa suomalaista kouluhistoriaa (Kalaoja, 2010b). Kyläkoulut edustavat Tedren ja Pöysän (2015) mukaan hyvinvointivaltion sosiaalipoliittista vaihetta, jossa tavoitteena oli turvata alueellinen ja sosiaalinen tasa-arvo. Kyläkoulut tarjosivat paikallisesti saavutettavaa perusopetusta aikana, jolloin elinolosuhteet eri alueilla vaihtelivat suuresti ja väestörakenne oli erilainen kuin nykyään (Autti & Bæck, 2018; Tedre & Pöysä, 2015). Jokilan (2021) mukaan kyläkoulukeskustelu on viime vuosikymmeninä kuitenkin keskittynyt kyläkoulujen lakkauttamiseen ja kouluverkon harvenemiseen. 2000-luvun alussa alle sadan oppilaan peruskouluja oli Suomessa 2228 kappaletta, joista 1527:ssa opiskeli alle 50 oppilasta. Vuonna 2022 oli jäljellä enää 673 alle sadan oppilaan koulua, joista noin puolessa opiskeli alle 50 oppilasta (Jokila, 2021). Lakkautetut kyläkoulut jäävät symboleiksi hyvinvointivaltion ja julkisten palveluiden muutoksille (Tedre & Pöysä, 2015).

Kyläkoulut saivat alkunsa, kun 1898 piirijakoasetus asetti tavoitteen koulusta jokaisessa kylässä (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Asetuksen mukaan maakuntien tuli jakaa koulupiirit siten, että yhdenkään oppilaan koulumatka ei ylittäisi viittä kilometriä (Kalaoja & Pietarinen, 2009; Peltonen, 2010a). Nopeasti koulujen määrä kasvoi ja pian melkein jokaisessa kylässä oli oma koulu (Varjo, 2011). Piirijaon periaatteet säilyivät aina 1990-luvulle saakka. Vuonna 1921 oppivelvollisuuslain myötä koulujen tarve kasvoi entisestään (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917, uuden valtion politiikka mahdollisti vuokraamisen sijaan maiden antamisen maattomille kansalaisille, jolloin yhä useampi suomalainen pystyi asettumaan maaseudulle (Moisio & Vasanen, 2008). Suomalainen yhteiskunta koki 1950-luvulla toisen maailmansodan jälkeen suuria rakennemuutoksia (Heikkilä, 2014). Silloin kouluikäisiä oli paljon, mutta etenkin maaseudulla kulkuyhteydet olivat heikot (Autti & Hyry-

Beihammer, 2014a). Ihmiset asuttivat Suomea laajemmin ja koulujen tarve lisääntyi entisestään. Kyläkoulujen määrä lisääntyi voimakkaasti 1950-luvun puoliväliin saakka (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Maalaiskuntiin valmistui vuosina 1945–1961 yli 3300 koulurakennusta (Tedre & Pöysä, 2015).

Syntyvyyden lasku, maaltamuutto ja maaseudun rakenteelliset muutokset aiheuttivat 1960 – luvun lopulla ensimmäisen kyläkoulujen lakkautusaallon (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a; Kuusisto ym., 2024). Valikoiva muuttoliike kehittyi ja nuori väestö muutti kaupunkiin (Peltonen, 2010a). 1970-luvulla kouluverkon supistuminen kiihtyi Lehtosen (2021) mukaan muun muassa koulurakennusten huonokuntoisuuden vuoksi. 1970-luvun lopulla nykyisen peruskoulujärjestelmän astuttua voimaan kyläkoulujen ja pienten maaseutukoulujen asema kuitenkin parani (Kalaoja & Pietarinen, 2009). Koulutuksen tasa-arvo asetettiin turvaamaan yhtäläiset koulutusmahdollisuudet kaikille suomalaisille (Kalaoja & Pietarinen, 2009).

Poliittiset muutokset 1980-luvulla johtivat koulutuspolitiikan ytimeen kohdistuvaan uudelleenmäärittelyyn vuonna 1988 (Simola ym., 2009). Tasa-arvo merkitsi aiemmin yhdenvertaisia mahdollisuuksia koulutukseen asuinpaikasta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta (Kalaoja & Pietarinen, 2009), mutta uudessa määritelmässä tasa-arvo tarkoitti jokaisen oppilaan oikeutta saada koulutusta, joka vastasi hänen edellytyksiään ja odotuksiaan (Simola ym., 2009). Talouskasvu 1980-luvulla mahdollisti valtion kyvyn ylläpitää pienten koulujen verkostoa pitkään, koska valtionavustukset mukautettiin hyvin alhaisiin oppilasminimeihin (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Kyseinen valtionavustus voidaan nähdä yhteiskuntapoliittisena tukena kyläkoulujen ja pienten koulujen säilyttämiseksi.

Seuraava koulujen lakkauttamisaalto alkoi 1990-luvun laman aikaan osana kuntien tiukkoja säästötoimia, joita noudatetaan edelleen (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Vuonna 1993 voimaan astunut peruskoululaki antoi kunnille vapauden päättää omista koulupiirirajoistaan, mikä on johtanut kuntien kouluverkkojen supistamiseen kouluja lakkauttamalla ja yhdistämällä (Kilpeläinen, 2010; Peltonen, 2010a). Koulujen lakkauttamisia on siitä asti perusteltu ja oikeutettu ensisijaisesti taloudellisilla syillä. Päätöksentekovaltaa siirrettiin yhä enemmän kunnille ja Suomen valtio lopetti pienten koulujen verkkokertoimen valtionosuudesta kunnille vuonna 2006, mikä johti yhä enemmän pienten koulujen lakkauttamisiin kunnissa talousongelmien ratkaisemiseksi (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a; Peltonen, 2010a). Tilastokeskuksen (2007) raportissa tämä näkyy koululakkautustilastoissa ennätysellisenä 186 koulun lakkauttamisen raportoimisena vuonna 2006.

Vuonna 2010 voimaan tullut lakimuutos lisäsi kuntien itsenäistä päätöksentekoa koulutukseen liittyen (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Valtio alkoi maksaa koulutuspalvelujen järjestämisestä kunnille yleisesti, ei enää koulukohtaisesti. Kunnille tarjoutui mahdollisuus järjestää perusopetus edullisemmin, kuin laskennallinen perushintataso, jolloin kunnille jäi tästä avustuksesta enemmän rahaa muuhun käyttöön (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Toisaalta koulukustannusten ylittyessä, kunta joutuu maksamaan ylijäämäosuuden omista rahoistaan. Nykyisessä pitkäaikaisessa taloudellisen taantuman tilanteessa pienten koulujen lakkauttaminen ja oppilaiden keskittäminen suurempiin yksiköihin voidaan perustella kunnille merkittävänä säästökeinona (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a).

2.2 Kyläkoulu oppimisympäristönä

Kyläkouluja tarkastellaan usein mesotasolla eli koulun ja paikallisyhteisön suhteena tai mikrotasolla eli oppimisen, opetuksen ja opettajien kokemusten kautta (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). Kalaojan ja Pietarisen (2009) tutkimus vahvistaa, että pienet maaseutukoulut tarjoavat pedagogisesti vahvan ja turvallisen oppimisympäristön lapselle.

Kyläkouluissa luokat koostuvat tyypillisesti kahdesta tai useammasta luokka-asteesta, jolloin puhutaan moniluokkaisesta opetuksesta tai yhdysluokkaopetuksesta (Kalaoja, 2010a; Kalaoja & Pietarinen, 2009). Yhdysluokilla opettaja opettaa samanaikaisesti vähintään kahta ikäryhmää (Kalaoja, 2010a). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus, 2014) yhdysluokkaopetuksesta ei mainita mitään, vaikka Peltosen (2010b) mukaan noin 60 % Suomen peruskouluista harjoitetaan yhdysluokkaopetusta. Myöskään luokanopettajakoulutuksessa ei puhuta kyläkoulupedagogiikasta lainkaan (Peltonen, 2010b). Opettajien kuvaamana tämän tyyppisen oppimisympäristön etuja ovat mm. yksilöllinen opetus, oppilaiden itsenäinen työskentely, kodikas ja turvallinen ilmapiiri, joustava opetus ja innovatiivisten muutosten helppous (Kalaoja & Pietarinen, 2009).

Autin ja Hyry-Beihammerin (2014b) mukaan oppilaat kokevat yhdysluokkaopetuksen positiivisena asiana, sillä se monipuolistaa kaverisuhteita ja yhdysluokkaopetukselle tyypillistä on myös ikäluokkien välinen auttaminen. Yhdysluokkaopetuksen haittapuolina on esiin nostettu opetussuunnitelman epäsopevuus monille luokka-asteille, opiskeltavan aineiston epäyhtenäisyys eri ikäryhmille, aikatekijä, eriyttäminen, opetusaineiston riittämättömyys ja avustuksen puute (Kalaoja & Pietarinen, 2009). He jatkavat, että kyläkoulujen opettajat ovat

päteviä ja sitoutuneita ja pienimuotoinen kouluyhteisö tukee moniluokkaopetuksen pedagogisia mahdollisuuksia.

Kyläkoulujen fyysisten ominaisuuksien vahvuuksina painottui Kilpeläisen (2010) ja Peltosen (2010b) mukaan koulun lähiluonto sekä ympäristön turvallisuus ja lapsiystävällisyys. Kyläkoulut sijaitsevat suurelta osin maaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla. Beachin ja kollegoiden (2019) mukaan näillä alueilla luonnolla on suuri rooli opetuksessa ja luonto esitetään aineellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti tärkeänä. Maaseutuelämä ja sen läheisyys luontoon korostuvat harvaan asutuilla alueilla, kun taas kaupungeissa on vieraantuneisuutta maaseudun todellisuudesta (Beach ym., 2019). Luontoa koulun ympärillä hyödynnetään opetuksessa runsaasti ja se luo lapsille hyvät puitteet leikille ja sosiaaliselle kanssakäymiselle välitunneilla sekä edistää oppilaiden luovuutta ja terveyttä (Kilpeläinen, 2010; Karlberg-Granlund, 2014; Karlberg-Granlund, 2010; Villa & Knutas, 2020).

Autin ja Bæckin (2018) mukaan oppiminen koetaan merkityksellisemmäksi ja relevantimmaksi, kun opetuksessa hyödynnetään paikallisia ympäristöjä ja instituutioita, kuten maatiloja tai tehtaita. Heidän mukaansa tämä vahvistaa koulun ja sen ympäristön välistä suhdetta sekä auttaa oppilaita tunnistamaan mahdollisuuksia omassa elinympäristössään. Myös Villan ja Knutasin (2020) tutkimuksessa korostui kyläkoulujen ja niitä ympäröivien yhteisöjen mahdollistava tarkempi tutustuminen alueen elinkeinoihin ja tärkeisiin kulttuurisiin erityispiirteisiin. Paikallisten sisältöjen käyttöaste riippuu kuitenkin paikallisen ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista ja opettajan aktiivisuudesta selvittää niitä (Autti & Bæck, 2018).

Autin ja Bæckin (2018) mukaan maaseudun ympäristö aiheuttaa kuitenkin monien mahdollisuuksien lisäksi haasteita opettajille. Kansallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) soveltaminen paikallisiin olosuhteisiin vaatii opettajalta paikallista tietämystä ja luovuutta. Heidän mukaansa opettajat usein käyvätkin kyläkoululla töissä suuremmasta kaupungista, eivätkä näin ollen välttämättä tiedä ympäröivän yhteisön tarjoamista mahdollisuuksista. Opettajat tarvitsisivat Autin ja Bæckin (2018) mukaan yhteistyökumppaneita ja tukea paikallisilta toimijoilta, jotta opetus olisi helpompaa integroida ympäröivään yhteisöön. Villa ja Knutas (2020) totesivat kuitenkin tutkimuksessaan löytyvän yhteisöjä, joissa kyläkouluilla on pitkäaikaisia yhteistyösuhteita paikallisten toimijoiden kanssa, jolloin kaikkea ei tarvitse aina selvittää uudestaan. Kyläkoulut sijaitsevat usein luonnon, maatilojen ja paikallisten tehtaiden läheisyydessä, mikä mahdollistaa vierailut ja erilaisten oppimisympäristöjen, kuten paikallisen elinkeinon hyödyntämisen opetuksessa (Autti & Bæck,

2018; Hargreavs ym., 2009). Toisaalta taas esimerkiksi musiikissa paikallisten sisältöjen käyttö voi olla rajoitetumpaa, sillä konsertit ja musiikkisalit ovat keskittyneet suurempiin kaupunkeihin (Autti & Bæck, 2018).

Koulun sisätilat koettiin Kilpeläisen (2010) tutkimuksessa viihtyisinä ja opetuksellisesti tarkoituksenmukaisina. Puutteita oppimisympäristön suhteen ilmeni liikunta- ja käsityötiloissa (Kilpeläinen, 2010). Psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön vahvuuksina nähtiin voimakas yhteisöllisyys, oppimista ja kasvamista tukeva viihtyisä, perhemäinen ja turvallinen ilmapiiri (Kilpeläinen, 2010). Autin ja Hyry-Beihammerin (2014b) mukaan kyläkoulun oppilaille yhteisön luominen on tärkeää ja oppilaat pitävätkin yhdessä huolta sääntöjen noudattamisesta ja siitä, että kaikkia autetaan. Sekä Autin ja Hyry-Beihammerin (2014b) että Kilpeläisen (2014) tutkimuksessa ilmeni, että kaupunkikouluissa oppilaat nojaavat pienempään kaveriporukkaan, kun taas kyläkoulussa oppilaat kokevat kaikki kyläkoulun oppilaat yhtenä joukkueena ja panostavat yhteisöllisyyteen. Myös Kvalsundin (2004) tutkimuksessa pienemmissä yhdysluokkaisissa kyläkouluissa oppilaat viettivät välitunneilla huomattavasti enemmän aikaa suuremmissa ryhmissä, jotka eivät olleet iän tai sukupuolen mukaan jakautuneita. Suuremmissa kouluissa ryhmät olivat pääasiallisesti jakautuneet niin, että saman ikäiset ja sukupuoliset viettivät aikaa yhdessä, mikä taas kyläkouluissa oli todella vähäistä (Kvalsund, 2004). Autti ja Hyry-Beihammer (2014b) toteavatkin, että kyläkoulun yhteisöllisyydellä sekä ikäraajat ylittävällä toiminnalla luokkahuoneessa ja välitunneilla voi olla myönteisiä vaikutuksia oppilaiden suvaitsevaisuuteen ja luovaan, rajoja ylittävään ajatteluun. Pedagogisen oppimis- ja kasvu-ympäristön vahvuuksina opettajat pitivät Kilpeläisen (2010) tutkimuksen mukaan mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen yksilö- ja ryhmätasolla, oppilaiden eri-ikäisyyden ja apuopettajatoiminnan hyödyntämiseen sekä vuosiluokkiin sitomattomaan opetuksen.

2.3 Kyläkoulun merkitys kyläyhteisölle

Kyläkouluja koskeva tutkimus on mielenkiintoista, sillä kyläkoulut herättävät ristiriitaisia näkemyksiä ja niitä saatetaan pitää taloudellisena taakkana. Tantarimäki (2010) onkin listannut koulujen lakkauttamiseen käytettyjä syitä, joita on esimerkiksi syntyvyyden lasku, kaupungistuminen, taloudelliset perusteet ja tehokkuusajattelu. Toisaalta suurin osa kyläkouluista tehdyistä tutkimuksista kertoo, että ne ovat elintärkeitä paikallisille yhteisöille (Hargreaves ym., 2009). Kyläkouluista tehty tutkimus onkin pääosin kyläkouluja puolustavaa ja näkökulmina on usein käytetty kyläkoulun ja paikallisyhteisöjen suhdetta, mikä osaltaan voi

vaikuttaa vallitsevaan tutkimustietoon kyläkouluista. Kyläkoulukeskustelussa toistuu sanontoja, joiden mukaan koulu on kylän sydän ja kylä kuolee, jos koulu loppuu (Tantarinmäki, 2014b). Kyläkoulun ja -yhteisön välinen suhde ilmentää sekä yhteisön kykyä vahvistaa alueensa sosiaalista pääomaa ja verkostoja että edistää koko kouluyhteisön uusiutumista, samaistumista, identiteettiä, hyvinvointia ja elinvoimaisuutta (Tantarinmäki, 2014b). Harvaan asutuilla alueilla sekä opettajat että oppilaat näkevät lähialueensa merkityksen opetussuunnitelman sisältöjen ja mahdollisuuksien kautta, ja esittävät ympäristönsä myönteisessä valossa nostaten esiin paikalliset resurssit ja arvot, sen sijaan että keskittyisivät alueen heikentyvään talouteen ja sen aiheuttamiin ongelmiin (Beach ym., 2019).

Kyläkoulu on aina enemmän tai vähemmän oman alueensa keskus (Rantanen, 2014; Cedering & Wihlborg, 2020), ja rakennukset symboloivat alueellista tasa-arvoa ja kylän yhteisöllisyyttä (Tedre & Pöysä, 2015). Opetuksen lisäksi ne toimivat yhteisinä tiloina ja tarjoavat kyläläisille mahdollisuuden kulttuuri- ja liikuntapalveluille sekä paikalliselle yhteistoiminnalle (Cedering & Wihlborg, 2020; Tedre & Pöysä, 2015). Rantasen (2014) mukaan koulu toimii usein kylän toimintakeskuksena. Koulu yhdistää ihmisten erilaisia projekteja yli sukupolvirajojen pitäen yllä kylän elinvoimaisuutta (Cedering & Wihlborg, 2020). Kyläkoulu on usein pienten kylien viimeinen julkinen instituutio (Corbett, 2013; Isaksson, 2023). Koulujen lakkauttamisen myötä koulurakennukset siirtyvät usein yksityisomistukseen, minkä seurauksena kyläläiset menettävät peruskoulun lisäksi myös tärkeän yhteisöllisen tilan (Tedre & Pöysä, 2015).

Barakat (2014) on tutkimuksellaan osoittanut, että koulun sijainnilla voi olla merkitystä yksittäisille henkilöille asuinalueita valittaessa mutta koulujen sulkemisilla ei yleisesti ole paikallista väestökatoa lisäävää vaikutusta. Hänen analyysinsä kuitenkin toteutettiin kuntatasolla, eikä näin ollen paljasta paikallisia muutoksia väestökadon trendeissä yksittäisten kylien osalta. Lehtosen (2021) tutkimuksen mukaan taas koulujen sulkemisella on yhteys koulujen lähialueiden väestökatoon. Hänen tutkimuksensa tulokset osoittavat, että koulun sulkemisen jälkeen ympäröivän yhteisön väestö vähenee enemmän kuin ennen koulun sulkemista. Amcoff (2012) on havainnut väestön vähentyvän nopeammin maaseutukylissä, joista koulu on lakkautettu. Hänen tutkimuksensa tulokset kuitenkin osoittavat, ettei pelkästään koulun lakkauttamisella ole tilastollisesti merkittäviä vaikutuksia ympäröivän alueen väestön kehitykseen. Voidaan kuitenkin todeta koulujen lakkauttamisella olevan suurin vaikutus pois muuttoon sellaisten perheiden osalta, joilla on kouluikäisiä lapsia (Amcoff, 2012). Esimerkiksi Tanskassa koulujen sulkemisen todettiin aiheuttavan halua muuttaa kylästä pois (Lykke Sørensen, 2021).

Myös Lykke Sørensen kollegoineen (2021) on tutkimuksessaan todennut kyläkoulujen sulkemisella olevan negatiivinen vaikutus kylien väkilukuun. Kyseinen tutkimus osoitti koulujen sulkemisella olevan merkittäviä vaikutuksia lasten ryhmäytymiseen kyläyhteisön sisällä. Kun lapset viettivät suurimman osan päivistään suurissa kouluissa muiden kuin kyläläisten kanssa, jäivät samassa kylässä asuvat lapset tuntemattomiksi, jolla taas on vaikutuksia lasten vapaa-ajan viettoon (Cedering & Wihlborg 2020; Lykke Sørensen ym., 2021). Myös Corbett (2013) on todennut koulun olevan keskeinen paikka, jossa lapset kasvavat ja integroituvat osaksi kyläyhteisöä. Koulun lakkauttamisen myötä lapset menettävätkin yhteytensä kylään (Cedering & Wihlborg, 2020). Tantaranmäen (2014b) mukaan koulun lakkauttaminen ei välittömästi johda kylän näivettymiseen mutta kylän sijainnista ja yhteisöllisyydestä riippuen tilanne voi pitkällä aikavälillä johtaa kylän rappeutumiseen ja vetovoimaisuuden heikkenemiseen. Egelund ja Lautsen (2006) ovat huomioineet, että jos kylän yhteisö on vahva ja ihmisiä tarpeeksi, lakkautetun koulun paikalle voidaan saada joku muu kylää yhdistävä instituutio, joka edesauttaa kylän elinvoimaisena pysymistä. He todentavat tutkimuksessaan myös, ettei pelkkä koulun sulkeminen itsessään vähennä kylän vetovoimaa tai aiheuta poismuuttoa.

Koulun lakkauttamispäätöksiä tehdessä koulun arvo tulisi Karlberg-Granlundin (2010) mukaan määritellä huomattavasti laajemmasta näkökulmasta kuin nykyisin tehdään. Tulisi selvittää, minkälainen tehtävä ja merkitys kyseisellä koululla on yhteisölle ja millaista laatua se tuottaa yhteiskunnalle, sen sijaan, että ajateltaisiin kunnan mahdollisia säästöjä lyhyellä aikavälillä (Karlberg-Granlund, 2010; Karlberg-Granlund, 2014). Lehtonen (2021) korostaa, että peruskoulu on yhä tärkeä osa kriittisiä palveluja, jotka vaikuttavat kotitalouksien sijaintipäätöksiin. Ilman investointeja palveluihin alueet ja yhteisöt eivät houkuttele lapsiperheitä muuttamaan, mikä puolestaan kasvattaa itseään vahvistavan väestökadon riskiä (Lehtonen, 2021). Alueella, joissa kyläkoulu on lakkautettu, myynnissä olevat talot eivät enää houkuttele lapsiperheellisiä ostajia (Lykke Sørensen ym., 2021). Toisaalta pankit eivät myönnä uusia asuntolainoja, joilla mahdollistettaisiin uuden talon ostaminen perheille, jotka koulun lakkauttamisen myötä haluaisivat muuttaa alueelta pois (Lykke Sørensen ym., 2021). Karlberg-Granlundin (2014) mukaan kouluverkko-suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös muut yhteiskunnalliset näkökulmat, kuten esimerkiksi elintarvikehuolto. Kyläkoulun houkuttelemat ihmiset ylläpitävät pientiloja, turvaten näin ollen lähiruuan ja tukevat pienyrityksiä sekä alkutuotantoa (Karlberg-Granlund, 2014). Tantaranmäki (2011) toteaaakin, että kouluverkko-keskustelussa keskustelun ytimessä on aina sekä koulu että koulua ympäröivä

yhteisö. Cedering & Wihlborg (2020) kertovat eräessä ruotsalaisessa kylässä koulun lakkauttamisella olleen katastrofaalisia vaikutuksia kylän muihin palveluihin. Tutkimus kertoo, kuinka kyläläisten päivittäiset kulkureitit muuttuivat koulun lakkauttamisen vuoksi ja he alkoivat hoitamaan asioitaan muualla, jolloin kylällä sijaitsevien palveluiden käyttö väheni. Paikalliset arvot ja niiden näkyminen koulutuksessa ovat merkittäviä ja tarjoavat mahdollisuuden kehittää maaseudun koulutusta ja kasvatusta positiivisessa valossa (Beach ym., 2019).

Suljettaessa kyläkouluja taloudellisista syistä jää usein huomioimatta se, että lasten kuljettaminen naapurikouluihin aiheuttaa ympäristökustannuksia ja voi heikentää yhteisön elinvoimaa (Hargreaves ym., 2009). Kyläkoulu kävely- tai pyöräilymatkan päässä oppilaan kotoa lisää jokapäiväistä hyötyliikuntaa ja edistää oppilaiden terveitä elintapoja (Karlberg-Granlund, 2014). Kyläkoulujen lakkauttaminen voi johtaa eriarvoistumiseen, kun koulutuksen saavutettavuus heikkenee etenkin harvaan asutuilla alueilla (Tedre & Pöysä, 2015). Tantarimäen (2011) mukaan kouluja koskevassa keskustelussa on paljon puhujia ja eri ääniä, mutta päätöksiä tehtäessä puheenvuoroja ei kuunnella monipuolisesti. Hänen mukaansa kunnan päätöksentekijöiden ja asukkaiden välille on syntynyt kuilu, joka vaikeuttaa kunnan kehittämistä kokonaisuutena ja yhteisen edun nimissä.

2.4 Kyläkoulujen asema koulutuspolitiikassa

Suomen väkiluku on vain noin 5,5 miljoonaa, mutta maantieteellisesti Suomi on laaja maa. Haja-asutus asettaa haasteita esiopetuksen ja peruskoulun järjestämiselle (Kalaoja & Pietarinen, 2009). Monissa kunnissa kyläkoulu on viimeinen jäljellä oleva peruspalvelu, kun muut on keskitetty suurempiin taajamiin. Viimevuosina Suomen kouluverkkoa on kuitenkin karsittu järjestelmällisesti etenkin maaseuduilla (Lehtonen, 2021). Kouluverkolla tarkoitetaan kunnan perusopetusta tarjoavien koulujen joukkoa (Tantarimäki & Törhönen, 2017). Vuoden 2024 lopussa Suomessa peruskouluja oli toiminnassa 1974, kun vuotta aiemmin oli 2014 ja kymmenen vuotta aiemmin 2498 (Tilastokeskus, 2025). Kymmenessä vuodessa peruskoulujen määrä on laskenut 21 %. Peruskoulujen vähenemisen taustalla on lakkauttamisen lisäksi yhtenäiskoulujen lisääntyminen, joissa vuosiluokat 1–9 on yhdistetty yhtenäiskouluksi (Lehtonen, 2021). Näiden määrä on ylittänyt 500:n rajan, kun kymmenen vuotta aiemmin yhtenäiskouluja oli 381 (Tilastokeskus, 2025). Lakkautettuja oppilaitoksia vuonna 2024 oli 41 kappaletta (Tilastokeskus, 2025). Mikäli kouluverkon kehitys jatkuu nykyisellään, koulujen

määrä voi puolittua vuoteen 2040 mennessä (Nyssölä & Kumpulainen, 2020). Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että jäljelle jäävät koulut kasvaisivat suuremmiksi. Jos kuitenkin kansallisilla tai alueellisilla toimilla saadaan hillittyä kouluverkon harvenemista ja oppilasmäärän kasvua, koulujen määrä vähentyisi vain noin kolmanneksella nykyisestä (Nyssölä & Kumpulainen, 2020). Kalaojan ja Pietarisen (2009) tekemä tutkimus osoittaa, että yhteiskunnallinen kehitys ja koulutuspolitiikka ajavat kuntia keskittämään koulutoimintaa, mikä asettaa pienet maaseutukoulut jatkuvaan lakkautusuhkaan. Tantarimäen (2014) mukaan kuntien yhdenvertaisuutta ja elinvoimaisuutta koskevassa keskustelussa koulutus on saanut keskeisemmän roolin maaseudulla kuin kaupunkialueiden kohdalla.

1990-luvun talouslama käynnisti peruspalveluiden rahoitusten leikkaamisen, minkä seurauksena pienten koulujen asema on ollut uhattuna (Lehtonen, 2021). Valtio lopetti vuonna 2006 pienten koulujen lisärahoituksen, mikä on johtanut kunnissa paikallisten koulujen sulkemiseen ja yhdistämisiin säästötoimissa (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a). 1990-luvulta alkaen kahden vuosikymmenen aikana Pohjois-Suomessa on suljettu kolme neljäsosaa pienistä maaseutukouluista (Autti & Hyry-Beihammer, 2014a; Käyhkö, 2016). Kyläkoulujen lakkauttamista on perusteltu muun muassa elinkeino- ja asutusrakenteen sekä väestön ikärakenteen muutoksilla ja lakkautukset liittyvät maaseudun autioitumiseen, yhteiskunnan kaupungistumiseen, alueelliseen tasa-arvoon (Tedre & Pöysä, 2015; Autti & Hyry-Beihammer, 2009). Tedren ja Pöysän (2015) mukaan kyläkoulujen lakkauttamisprosesseissa kuntien suhtautumisessa kyläkouluihin on merkittäviä eroja. Kouluverkkokeskustelussa yhdysluokkaopetuksesta ja pienistä kouluista on Laitilan ja Wilénin (2014) mukaan vain vähän tietoa saatavilla siihen nähden miten merkittävien muutosten kohteena ne ovat. Tämä liittyy päätöksenteon, hallinnon ja johtamisen läpinäkyvyyteen ja päätöksenteon kohteina olevien ilmiöiden monipuolisten tarkasteluiden vaatimuksiin, jotka kyläkoulukontekstissa ovat puutteelliset (Laitila & Wilén, 2014).

Koulutus on saanut maaseudulla keskeisemmän roolin kuntien elinvoimaisuutta ja yhdenvertaisuutta koskevassa keskustelussa kuin kaupungeissa (Kuusisto ym., 2024). Koulu ja koulutus ovat tiiviisti sidoksissa politiikkaan, eikä niitä voi täysin erottaa toisistaan (Youdell, 2011). Poliittiset päätökset vaikuttavat koulutuksen rakenteisiin ja sisältöihin ja koulutukseen kohdistuu erilaisia poliittisia tavoitteita ja intressejä. Tantarimäen (2014b) mukaan kouluverkkosuunnittelussa säästöjen lisäksi käytetään lakkautuspäätöksen tukena minimioppilasmäärää, jonka jokainen kunta voi itse määrittää. Vaikka kouluilla ja koulutuksen järjestäjillä on paljon autonomiaa, niiden arkea ja toimintaa säädellään ja ohjataan

lainsäädännön sekä koulutuspoliittisten linjausten kautta (Youdell, 2011). Beachin ja kollegoiden (2019) artikkelissa tuodaan esiin, että maaseudun kouluissa on aktiivista paikallista osallistumista ja arvostusta, joka eroaa kaupungistuneista näkemyksistä. Maaseutua ei tulisi nähdä vain passiivisena ja ongelmallisena alueena, vaan aktiivisena ja tärkeänä osana koulutuspolitiikkaa (Beach ym., 2019).

Koulu nähdään julkisessa koulutuskeskustelussa yhtenäisenä oppimis- ja opetuskontekstina, vaikka todellisuudessa koulut eroavat toisistaan niin fyysisesti, sosiaalisesti kuin pedagogisesti (Beach ym., 2019; Kalaoja & Pietarinen, 2009). Kyläkoulujen erityispiirteet, kuten sijainti harvaan asutuilla alueilla, yhdysluokkaopetus ja pieni opettajayhteisö, jäävät koulutuspoliittisessa päätöksenteossa usein huomioimatta (Laitila & Wilén, 2014; Kalaoja & Pietarinen, 2009). Lisäksi usein unohdetaan myös kyläkoulujen merkitys kylän kulttuurisina ja koulutuksellisina keskuksina, jotka ovat keskeisessä asemassa kyläyhteisön luomisessa ja kehittämisessä (Kvalsund, 2019).

Sivistysjohtajat ja kunnanjohtajat ovat keskeisessä asemassa, kun kouluja lakkautetaan (Peltonen, 2010a). He yksin tai yhdessä esittävät vaatimuksensa sivistyslautakunnalle, joka Peltonen (2010a) mukaan taipuu heidän tahtoonsa. Mikäli sivistyslautakunta on asiasta eri mieltä, kunnanhallitus ja -valtuusto lopulta päättävät koulun lakkauttamisesta sivistyslautakunnan mielipiteestä huolimatta. Peltonen (2010a) mukaan on yleistä, että kunnan päättäjissä ei ole henkilöitä kylältä, jonka koulun lakkauttamisesta päätetään. Koulutusverkon suunnittelussa on tärkeää tarkastella kokonaisuutta laaja-alaisesti, jotta päätökset olisivat tasapainoisia ja kestäviä (Tantarinmäki, 2011; Tantarinmäki, 2010).

Kyläkoulujen lakkauttamiseen on kohdistunut kritiikkiä eri näkökulmista. Kouluverkkoa tai koulua koskevat kiistat kärjistyvät usein perinteisen päätöksentekokulttuurin vuoksi (Tantarinmäki, 2011). Laitilan ja Wilénin (2014) mukaan päättäjillä on käytössään rajallisesti määrällistä tietoa pienistä kouluista ja yhdysluokkaopetuksesta, vaikka juuri nämä koulut ovat usein rakenteellisten muutosten kohteina. Tantarinmäen (2011) mukaan lakkautuspäätöksen taustatyö on usein tehty puutteellisesti. Autti ja Hyry-Beihammer (2014) puolestaan tuovat esiin, että päätöksenteossa ei useinkaan huomioida pienten koulujen pedagogista ja yhteisöllistä merkitystä tai niiden tarjoamia mahdollisuuksia. Vastakkainasettelua synnyttää erityisesti se, että lakkautusehdotus tulee asukkaille yllätyksenä ja päätöksiä tehdään kiireellä (Tantarinmäki, 2011).

1990-luvulta saakka koulujen lakkauttaminen on ollut huomattavasti suurempaa kuin oppilasmäärän vähentyminen olisi edellyttänyt, mikä Peltosen (2010a) mukaan kertoo koulutussuunnittelun ja -politiikan tempoilevuudesta. Kouluverkon suunnittelussa ei täysin ymmärretä sitä, että päätöksenteko on siirtynyt yksisuuntaisesta hallinnollisesta ohjauksesta moniääniseen yhteiskunnalliseen keskusteluun, jossa eri näkökulmat tulisi huomioida paremmin (Tantarimäki, 2011). Lakkautusuhan alla olevassa kyläkoulussa työskentelevä opettaja on kilpailevien yhteiskunnallisten muutosten ja koulutuksellisten arvojen leikkauspisteessä (Karlberg-Granlund, 2011). Sellaiset jännitteet vaikuttavat erityisellä tavalla opettajaan, joka työskentelee kyläkoulun ainoana opettajana (Karlberg-Granlund, 2011). Koulun lakkautusuhka myös heikentää huomattavasti opettajien työhyvinvointia (Kilpeläinen, 2011). Maaseudun arvostaminen ja sen koulutukselliset mahdollisuudet jäävät usein kaupunkikeskeisen hegemonian varjoon, joka luo negatiivisia mielikuvia maaseudun elämästä ja sen asukkaista (Beach ym., 2019). Tämä heijastuu myös politiikkaan, joka voi johtaa alueiden taloudelliseen ja sosiaaliseen tyhjenemiseen, koulukeskittymien sulkemiseen ja nuorten koulutusmahdollisuuksien rajoittamiseen.

Päätöksentekoa voivat kuitenkin vaikeuttaa taloudelliset paineet ja kiire, jotka voivat lisätä riskiä tehdä lyhytnäköisiä ratkaisuja (Tantarimäki, 2011). Koulun lakkauttamisprosessissa tulisi harkita monia eri vaihtoehtoja pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti samaan aikaan, kun yritetään punnita taloudellisesti pienen koulun vaikuttavuutta ja merkitystä, ettei vain tähdätä näennäissäästöihin (Tantarimäki, 2010). Toisaalta joidenkin koulujen kohdalla lakkautusuhka on ilmoilla vuosikymmeniä ja päätöksen teko viivästyy (Tantarimäki, 2014b).

Diskurssintutkimus

Tämä tutkielma on toteutettu diskurssianalyysina. Siltaojan ja Sorsan (2020) mukaan diskurssianalyysiä tehtäessä on tärkeää määrittellä mitä se oikeastaan on ja millaiseen diskurssianalyysin lähestymistapaan tutkimuksen perustaa. Yhtä lailla tärkeää on myös diskurssin käsitteen määrittely. Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan sekä diskurssintutkimus että sosiaalinen konstruktionismi rakentuvat ajatukselle siitä, että rakennamme todellisuutta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Koska diskurssianalyysi ja sosiaalinen konstruktionismi linkittyvät toisiinsa vahvasti, on myös sosiaalisen konstruktionismin määrittely oleellista. Siltaoja ja Sorsa (2020) kertovatkin, että diskurssianalyysi itsessään on myös teoreettinen viitekehys, joka kuuluu osaksi diskurssianalyttistä työtä.

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Diskurssianalyysi pohjautuu teoreettisilta lähtökohdiltaan vahvasti sosiaalisen konstruktionismin perinteelle (Jokinen ym., 2016; Pälli & Lillqvist, 2020). Burr (2015) kertoo, että sosiaalinen konstruktionismi kytkeytyy moniin eri tieteenaloihin, kuten filosofiaan, sosiologiaan ja kielitieteisiin, minkä takia se on lähtökohtaisesti luonteeltaan monitieteellistä. Sosiaalisen konstruktionismin viitekehys on ominainen erilaisille tutkimussuunnille, jotka tarkastelevat miten sosiaalinen todellisuus ja erilaiset merkitykset rakentuvat (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Sosiaaliselle konstruktionismille ei kuitenkaan ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, ja tutkijoiden keskuudessa on ristiriitoja sen tyypillisistä piirteistä (Burr, 2015).

Jokisen ja kollegoiden (2016) mukaan sosiaalisen konstruktionismin perimmäinen ajatus on, että tuntemamme todellisuus rakentuu ja muokkaantuu sosiaalisesti vuorovaikutuksessa. Pietikäinen ja Mäntynen (2019) kertovat kielenkäytön rakentavan sosiaalista todellisuutta, jossa elämme. Kieltä käyttämällä kuvaamme ja muokkaamme puhumaamme asiaa kuin myös itseämme ja toisiamme sekä aikamme sosiaalisia ja kulttuurisia rakenteita ja toimintatapoja (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Kyläkouluja koskevia mediatekstejä analysoimalla voimme päästä kiinni vallitseviin arvoihin, asenteisiin ja valta-asetelmiin, joita mediatekstit tuottavat kyläkoulujen lakkauttamisesta. Voidaan sanoa, että tapamme ymmärtää maailmaa ei ole syntynyt objektiivisesta todellisuudesta, jossa elämme, vaan muiden ihmisten vaikutuksesta niin menneisyydessä kuin tässä hetkessä (Burr, 2015).

Puhuessamme ja kirjoittaessamme annamme asioille merkityksiä samalla järjestäen ja rakentaen sosiaalista todellisuutta (Jokinen ym., 2016). Niskan ja kollegoiden (2024) mukaan pidämme monia asioita itsestäänselvyksinä, mutta todellisuudessa käyttämämme kategoriat, luokitukset ja nimitykset ovat tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottuja tapoja kuvata ja hahmottaa maailmaa. Nämä kielelliset tyypittelyt on opittu ja sovittu sosiaalisessa kanssakäymisessä, ja niiden perimmäinen tarkoitus on auttaa tunnistamaan asioita ja muistamaan, miten tietyissä yhteyksissä toimitaan (Niska ym., 2024). Ihminen syntyy aina maailmaan, jossa on jo valmiiksi olemassa kielellisiä tyypittelyjä, ja täten oppii ja kasvaa osaksi niitä (Burr, 2015). Se, minkä miellämme totuudeksi maailmasta, ei siis ole oikeasti objektiivinen kuvaus, vaan oman elämämme konteksteihin, kulttuureihin ja sosiaalisiin piireihin kytkeytyvä näkemys, joka näyttäytyy meille tunnettuna faktana (Gergen, 2015). Tutkimuksemme kontekstissa tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että pienissä kylissä asuvat ihmiset usein näkevät kyläkoulun kyläyhteisölle tärkeänä yhteisöllisyyden luojana, kun taas muualla asuvat ihmiset saattavat nähdä kyläkoulut vain neutraalina osana kouluverkostoa, ilman sen suurempia käsityksiä. Samalla esimerkiksi kuntapäätäjät voivat nähdä kyläkoulut kalliina rasitteena kouluverkossa. Eri ihmisten tuntema todellisuus kyläkouluista voi siis vaihdella paljon, vaikka se heille itselle vaikuttaa ainoalta tunnetulta faktalta. Sosiaalinen konstruktionismi vaatiikin tarkastelemaan kriittisesti itsestäänselvyksinä pidettyjen asioiden merkityksiä ja merkitysten todellista kirjoa (Burr, 2015).

Sosiaalinen konstruktionismi linkittyy siis vahvasti diskurssintutkimukseen, koska kummatkin rakentuvat ajatukselle siitä, että todellisuus rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jossa kieli on tärkeässä roolissa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Sosiaalisen konstruktionismin perinteelle nojaavat tutkimussuuntaukset, kuten diskurssintutkimus, ovat kiinnostuneita siitä, miten asiat rakentuvat sosiaalisesti, mitkä asiat ja yhteydet vaikuttavat rakentumiseen, sekä mitä vaikutuksia rakentumisella on (Niska ym., 2024).

3.2 Diskurssi

Diskurssin käsitettä käytetään monissa erilaisissa merkityksissä, eikä sille ole yksiselitteistä määritelmää (esim. Pietikäinen & Mäntynen, 2019; Pynnönen, 2013). Tämä juontaa juurensa diskurssintutkimuksen monitieteelliseen historiaan, joka on muokannut käsitteestä laajalti dynaamisen ja monimerkityksisen (Pietikäinen & Mäntynen, 2019; Potter & Wetherell, 1987). Tutkijat eri tieteenaloilta ja eri ajoilta ovat käyttäneet samoja käsitteitä osittain samoissa ja

osittain erissä merkityksissä (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Pällin ja Lillqvistin (2020) mukaan diskurssilla on lingvistiikassa kehittyneessä suuntauksessa alun perin nimitetty sana- ja virketasoa laajempaa tarkasteltavaa kokonaisuutta.

Burrin (2015) mukaan jossain yhteyksissä diskurssilla voidaan yksinkertaisesti tarkoittaa joko suullista tai kirjallista kielenkäyttöä ja sen välitöntä kontekstia. Burr kuitenkin jatkaa, että diskurssilla voidaan tarkoittaa myös joukkoa merkityksiä, metaforia, kuvauksia, tarinoita, lausuntoja ja muita kielenkäytön tapahtumia, jotka yhdessä luovat asiasta tietynlaisen merkityksen ja kuvauksen. Vilkan (2021) mukaan diskurssintutkimuksen kontekstissa diskursseilla tarkoitetaan yleensä säännöllisiä merkityssuhteiden järjestelmiä, jotka syntyvät ryhmien välisessä vuorovaikutuksessa. Kielellisesti tuotetut merkitykset jäsenyvät diskursseiksi eli merkityssuhteiden kokonaisuuksiksi, jotka taas puolestaan luovat, muuttavat ja ylläpitävät tuntemamme todellisuutta (Vilka, 2021). Tässä tutkielmassa kyläkoulujen lakkauttamisesta nousevat argumentoinnit voivat johdattaa meidät tunnistamaan diskursseja, joita mediateksteissä esiintyvät vuorovaikutukset tuottavat.

Myös Jokinen ja kollegat (2016) määrittelevät diskurssin käsitteen sosiaalisissa käytännöissä rakentuviksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi. Diskurssit eivät siis ole pelkkiä kielellisiä kategorioita, vaan ne ovat kielenkäytön lisäksi myös sosiaalisia ja yhteiskunnallisia käytänteitä, ja termiä voidaan käyttää viittaamaan suhteellisen vakiintuneeseen tapaan käyttää kieltä tietyissä tilanteissa tai tietyllä alalla (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Pällin ja Lillqvistin (2020) mukaan diskurssi voidaan yleisellä tasolla määritellä sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön yhtymänä. Myös Fairclough (1997) määrittelee diskurssin erityiseksi kieleksi, joka liittyy erityisesti johonkin tiettyyn sosiaaliseen käytäntöön tai kuvaukseen. Hän jatkaa, että diskurssi on kieli, joka esittää tietyn sosiaalisen käytännön tietystä näkökulmasta.

Diskurssien syntymisen taustalla vaikuttavat esimerkiksi yhteiskunnalliset rakenteet sekä sosiaaliset ja kulttuuriset kontekstit ja historia (Pynnönen, 2013). Esimerkiksi kyläkoulujen pitkällä ja merkittävällä historialla on laajalti vaikutusta siihen, miten niistä vielä nykypäivänä puhutaan. Koska kyläkouluista puhuttaessa käsitellään monesti niiden lakkautuksia, muokkaantuvat myös diskurssit näiden mukaisesti. Yleisesti tunnistettujen diskurssien taustalla vaikuttavat yleensä vahvasti ne ideologiat, jotka ovat vallassa yhteiskunnassamme (Johnstone, 2018). Esimerkiksi taloudellinen diskurssi esiintyy monissa yhteyksissä, talous nähdään keskeisenä osana yhteiskuntaamme. Taloudellinen diskurssi on suuressa keskiössä myös

kyläkouluja koskevassa puheessa. Diskurssien todellinen voima ilmentyy, kun otetaan huomioon, että ne ovat osa sosiaalisia käytänteitä ja toimintaa, jotka vaikuttavat siihen mitkä asiat esitetään ja nähdään totuutena (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Johnstone (2018) kertoo, että diskurssit ovat sekä tuntemamme totuuden lähteitä että niiden tuotoksia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että diskurssit ohjaavat meitä ymmärtämään ympäröivää maailmaa, mutta samalla ympäröivä maailmaa jatkuvasti luo ja muokkaa diskursseja (Johnstone, 2018). Diskurssit esittävät siis tiedon tietyistä näkökulmista, ottaen mukaan tietyt asiat, samalla sulkemalla toiset pois (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Kun esimerkiksi kyläkouluista puhutaan taloudellisen diskurssin kautta, sivuutetaan usein kyläkoulujen yhteisölliset ulottuvuudet kokonaan, koska ne eivät liity talouteen, tai edistä haettua agenda.

Kaikki diskurssit eivät ole samanarvoisia, vaan ne järjestyvät sosiaalisin ja yhteiskunnallisin perustein hierarkkiseen järjestykseen, jota kutsutaan diskurssijärjestykseksi (Pietikäinen & Mäntynen, 2019; Pynnönen, 2013). Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan eri yhteisöillä, kulttuureilla ja konteksteilla on omat diskurssijärjestykset, jotka määrittävät sen, mitä diskursseja arvostetaan ja pidetään itsestään selvinä. Diskurssijärjestykseen perustuu myös ajatus diskurssien vallasta. Diskurssit ovat ympäristössään aina vaikutusvaltaisia, koska ne järjestävät merkityksiä (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Niiden valta perustuu siihen, mitkä diskurssit ovat laajalti maailmassa vallalla, mitä päästämme ääneen ja käytämme, ja millaiset diskurssit taas hiljennetään ja marginalisoidaan (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Koska diskurssit ovat vahvasti kontekstisidonnaisia, riippuu niiden valta ja arvo myös täysin tilanteesta, paikasta tai ajasta, jossa niitä käytetään (Pietikäinen & Mäntynen, 2019).

3.3 Diskurssianalyysi

Pietikäisen ja Mäntynen (2019) mukaan sosiaalisen konstruktionismin perinteelle pohjautuvan diskurssianalyysin keskeinen ajatus on se, että kieli on sosiaalista toimintaa. Yleisesti vallalla on näkökulma, ettei diskurssianalyysi ole suoranaisesti yksi selkeä tiettyihin sääntöihin sidottu analyysitapa vaan se on ennemminkin väljä teoreettinen viitekehys, jonka avulla voidaan tutkia sosiaalista toimintaa ja siihen liittyviä ilmiöitä kielenkäytön avulla (esim. Fairclough, 1997; van Dijk, 1997). Diskurssianalyysi sallii monia erilaisia metodologisia sovelluksia, ja tutkimustyyli voi vaihdella eri tutkijoiden välillä suuresti (Vilkkä, 2021). Kaikessa diskurssianalyysissä yhteistä kuitenkin on kielenkäytön piirteiden tarkastelu (Siltaoja & Sorsa, 2020), ja diskurssianalyysin kenttä kattaa laajasti kaiken kielenkäytön (Pälli & Lillqvist, 2020).

Lähtökohtaisesti diskurssintutkimuksen aiheet sijoittuvat kielenkäytön, toiminnan ja kontekstien jatkumolle sen mukaan, mihin tietty tutkija haluaa keskittyä (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Tässä tutkielmassa keskitymme tunnistamaan mediateksteistä kyläkoulujen lakkauttamisia puolustavia ja vastustavia argumentteja ja pyrimme tunnistamaan diskursseja, joita media puheessaan kyläkouluista tuottaa.

Pietikäisen ja Mäntynen mukaan diskurssintutkimuksen laajasta kentästä ja monitieteellisyydestä huolimatta sillä ei voida tutkia ihan mitä tahansa. Erilaiset sitoumukset, näkökulmat ja rajaukset määrittelevät tutkimustehtävää ja siihen käytettävissä olevia työkaluja luoden tutkimukselle viitekehyksen (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Jokinen ja kollegat (2016) näkevät diskurssianalyysin viitekehyksen rakentuvan tietyille lähtöoletuksille. Näitä oletuksia ovat kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentava luonne, useiden erilaisten rinnakkaisten merkityssystemien olemassaolo, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus, toimijoiden kiinnittyminen merkityssystemeihin sekä kielenkäytön seurauksia tuottava luonne (s. 26).

Kieli ja toiminta liittyvät erottamattomasti toisiinsa, joten diskurssianalyysillä ei tutkita pelkästään kieltä tai tekstejä muusta todellisuudesta erillisinä, vaan nimenomaan osana tätä toimintaa (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Fairclough'n (1997) mukaan yksi diskurssianalyysiin liittyvistä olennaisista kysymyksistä on se, mihin asti kontekstilla nähdään olevan vaikutusta. Hänen mukaansa diskurssintutkijat keskittyvät lähinnä kielenkäytön välittömään tilannekontekstiin, eivätkä käsittele tarpeeksi laajempaa yhteiskunnallista ja historiallista kontekstia. Laajemman kontekstin tarkastelu olisi diskurssianalyysissä tärkeää, sillä kontekstit ovat tärkeässä osassa diskurssikäytäntöjen muokkaamisessa (Fairclough, 1997). Myös Pynnösen (2013) mukaan diskurssianalyysissä on tärkeää ottaa huomioon juuri konteksti ja kielenkäyttöön liittyvät yhteiskunnalliset taustat. Laajemmalla kontekstin ja taustojen huomiolla pyritään esittämään esimerkiksi miten sosiaalinen vallankäyttö ja epätasa-arvo näyttäytyvät kielenkäytössä (van Dijk, 2015).

Diskurssianalyysissä ei ole keskiössä varsinaisesti diskurssien tunnistaminen, vaan tärkeämpää olisi pyrkiä tunnistamaan millaista sosiaalista todellisuutta diskurssilla tuotetaan ja ylläpidetään (Siltaoja & Sorsa, 2020). Käytännössä diskurssianalyysillä pyritään tekemään havaintoja kielenkäytön vaikutuksista ja seurauksista (Pynnönen, 2013), sekä siitä, miten erilaiset diskurssit näkyvät erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym., 2016). Sosiaalisten käytänteiden ulottuvuus on tärkeä osa diskurssianalyysia, jotta diskursseista ei luoda kuvaa

ulkoisena ja irrallisena ihmisten elämää määräilevänä voimana (Jokinen ym., 2016). Luonteensa takia diskurssianalyysi ei oikeastaan sovellu yleistyksien tekemiseen (Johnstone, 2018). Vaikka diskurssianalyysin tulokset ovatkin aina jollain tapaa aineiston kuvailua (Johnstone, 2018), sisältyy niihin myös tutkijan omia tulkintoja ja johtopäätöksiä. Tutkimusta tehdessä tutkija osallistuu siis itse todellisuuden muodostamiseen ja tuottamiseen (Vilka, 2021).

Tutkimuksen toteutus

Toteutamme tutkimuksemme diskurssianalyysinä, joka on Pällin ja Lillqvistin (2020) mukaan aina kvalitatiivista tutkimusta. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa keskitytään merkityksiin ja ihmisten kuvauksiin koetusta todellisuudesta (Vilkka, 2021), ja siinä korostetaan erityisesti näistä saatavan tiedon subjektiivista luonnetta (Juuti & Puusa, 2020). Laadullisessa tutkimuksessa kerätään, lajitellaan ja tulkitaan oikeilta ihmisiltä kerättävää tietoa, jotta saavutettaisiin kattava ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä (Lichtman, 2013).

4.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymys

Tutkielmamme tavoitteena on selvittää millaisia diskursseja Helsingin Sanomien, Ylen, Nivalalehden ja Haapavesi-lehden mediatekstit tuottavat kyläkouluista ja millaisia kyläkoulujen lakkauttamisen puolesta- ja vasta-argumentteja mediatekstiaineistosta erottuu. Tunnistamalla erilaisia diskursseja mediateksteistä, pyrimme osallistumaan meneillään olevaan keskusteluun kyläkouluista ja niiden lakkauttamisen aiheuttamista seurauksista. Diskurssianalyysin lisäksi tutkielma täyttää tutkimusaukkoa kyläkouluihin liittyvästä tutkimuksesta, sillä sitä on viimevuosikymmenen ajalta verrattain vähän. Tutkimuskysymykseksi valikoitui seuraava:

Millaisia kyläkoulujen lakkauttamista vastustavia ja puolustavia argumentteja mediateksteissä esiintyy?

Haluamme tietää, minkälaisia asioita kyläkouluista puhutaan valtakunnallisissa sekä paikallismedioissa, ja mitkä asiat vaikuttavat näiden puheenvuorojen taustalla luoden tiettyjä diskursseja.

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistomme koostuu 27 erilaisesta mediatekstistä, joista osa on uutisartikkeleita ja osa lukijoiden mielipidekirjoituksia. Diskurssianalyysiin soveltuvia aineistoja on monenlaisia, kuten erilaiset mediatekstit, ja erilaiset näkökulmat rikastuttavat tutkimusta (Suoninen, 2016). Aineistomme on kerätty yle.fi, helsinginsanomat.fi, nivala-lehti.fi ja haapavesi-lehti.fi sivustoilta kevään 2025 aikana.

Aloitimme aineiston keruun hakemalla kyläkouluja käsitteleviä mediatekstejä yle.fi ja helsinginsanomat.fi verkkosivuilta hakutoiminnon avulla suoraan hakusanalla *kyläkoulu*.

Luimme alussa useita kymmeniä mediatekstejä alustavasti läpi kartoittaaksemme mitä kyläkouluista on kirjoitettu. Haimme aineistoa aluksi vain Ylen ja Helsingin Sanomien kanavista. Yle ja Helsingin Sanomat ovat kumpikin suuria tiedotusvälineitä, joita ihmiset lähtökohtaisesti pitävät luotettavina ja niiden levikki Suomessa on laaja. Yle oli Müllerin (2024) tekemän tutkimuksen mukaan Suomen uutistoimijoiden ykkönen vuonna 2023. Tutkimuksen mukaan 84 % suomalaisista pitää Ylen uutisia luotettavina. Müllerin (2024) kyselytutkimus on Ylen teettämä, joten luotettavuuden lisäämiseksi tarkastimme, että puolueettoman Tilastokeskuksen mukaan yle.fi on Suomen kolmanneksi käytetyin mediasivusto is.fi ja iltalehti.fi jälkeen (Tilastokeskus, 2024a). Helsingin Sanomat oli vuonna 2023 kolmanneksi suosituin sanoma- tai kaupunkilehtien verkkojulkaisu is.fi ja iltalehti.fi jälkeen (Tilastokeskus, 2024b). Vaikka iltapäivälehdet kuten Ilta-Sanomat ja Iltalehti ovat suosittuja uutismedioita, ei niihin luoteta yhtä laajasti, kuin Yleen ja Helsingin Sanomiin. Müllerin (2024) tutkimuksessa vain 5 % piti Ilta-Sanomia ja Iltalehteä erittäin luotettavana. Ylen uutisia erittäin luotettavina piti 55 % ja Helsingin Sanomia 32 % (Müller, 2024), joten ero näiden välillä on merkittävä. Iltapäivälehdistä ei myöskään sivustojen sisäisellä hakutoiminnolla löytynyt juurikaan tutkimukseemme sopivaa aineistoa.

Aineistonkeruun ollessa vaiheessa päätimme laajentaa näkökulmaamme, ja ottaa mukaan myös muutaman paikallislehden. Pienemmistä paikallislehdistä ajattelimme saavamme mahdollisesti hieman erilaista näkökulmaa, kuin suurista valtakunnallisista medioista, vaikkei tarkoitus olekaan vertailla näitä. Aineistoomme valikoitui mediatekstejä Nivala-lehdestä ja Haapavesi-lehdestä, koska niistä löytyi tutkimukseemme sopivia tekstejä, joihin pääsimme käsiksi. Emme olleet erityisesti kiinnostuneita näistä alueista, joten olisimme voineet hyödyntää aivan muita paikallislehtiä. Nämä lehdet kuitenkin valikoituivat aineistoon koska ne olivat tuttuja, joten osasimme hakea niitä, ja pääsimme lukemaan niiden julkaisuja, mikä taas muiden paikallislehtien osalta ei olisi ollut yhtä helppoa. Vaikka hyödyntämämme paikallislehdet sijoittuvat alueellisesti pienelle alueelle, emme koe sen olevan ongelmallista tämän tutkimuksen kannalta. Myös muussa aineistossa on mukana mediatekstejä, jotka keskittyvät lähinnä yksittäisten koulujen ja kuntien tilanteeseen, kuten paikallislehdet tekevät. Hyödyntämämme Helsingin Sanomien ja Ylen kyläkouluja koskevat mediatekstit olivat laajalti ympäri suomea, muun muassa Tampereelta, Kouvola, Utajärveltä ja Etelä-Karjalasta. Kummastakin paikallislehdestä aineistoon valikoitui vain muutama mediateksti, jolloin tietyn alueen näkemykset eivät sinänsä painottuneet erityisesti, vaan olivat vain yksi osa aineiston suurempaa kokonaisuutta. Myös Helsingin Sanomista ja Yleltä kerätyssä aineistossa oli mukana useita

mediatekstejä, jotka koskivat samaa kuntaa tai jopa yksittäistä koulua, jolloin paikallislehdistä valittu aineisto ei ollut ainoa samalle alueelle sijoittuva. Aineistoon valikoituneissa teksteissä oli kuitenkin joku eroava näkökulma tai muu syy, miksi samaan paikkaan sijoittuvia tekstejä oli valittu.

Valitsemamme paikallislehdet edustavat suhteellisen pieniä ja maaseutumaisia alueita ja niiden diskurssit voivat olla rajautuneita tai paikallisesti sidottuja. Tämä voi tarkoittaa sitä, että ne eivät välttämättä edusta laajemman kansallisen keskustelun monimuotoisuutta tai muiden alueiden kokemuksia. Esimerkiksi suuremmassa Etelä-Suomen kaupungissa pienemmän kyläkoulun lakkautus ei välttämättä herätä samoja tunteita tai keskustelua kuin Pohjois-Suomessa, jossa koulut voivat olla elintärkeitä yhteisön ja kulttuurin säilyttämiselle. Koska Nivala -lehti ja Haapavesi -lehti keskittyvät tiivisti omiin alueisiinsa, niiden näkökulmat voivat olla puolueellisia tai kapeakatseisia. Ne saattavat keskittyä enemmän siihen, miten kyläkoulujen lakkautus vaikuttaa paikallisiin asukkaisiin, eivätkä ne niinkään suoranaisesti ota kantaa laajempaan yhteiskunnalliseen ja poliittiseen keskusteluun. Sekä Nivalassa että Haapavedellä on kuitenkin useita kyläkouluja ja halusimme mukaan paikallisen kontekstin, joten koimme tarpeelliseksi valita lehdet mukaan aineistoon.

Heikkinen ja kollegat (2012) korostavat, että tekstijoukon valinta, tutkimusaineiston koostaminen ja analysointi on monivaiheinen prosessi. Tutkimusaineisto on vahvasti yhteydessä tutkimuskysymyksiin, ja tutkimusasetelma ohjaa aineiston rajaamista (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Lopulliseen aineistoomme pyrimme valitsemaan monipuolisesti tekstejä, joissa kyläkouluja käsiteltiin erilaisista näkökulmista. Halusimme aineistoon kattavan kuvan erilaisista näkemyksistä kyläkouluihin liittyen, emmekä siksi rajanneet aineistoa tarkemmin aiheen osalta. Emme myöskään tehneet rajauksia kyläkoulujen koon osalta, vaan otimme mukaan myös vähän suuremmat (n. 100 oppilaan) koulut kunhan ne muuten täyttivät kyläkoulujen kriteerit. Jonkinlaista rajausta täytyi kuitenkin tehdä, ja rajasimme esimerkiksi kunnanhallituksen lakkauttamispäätöstä koskevat lyhyet tekstit pois, sillä niissä tekstiä oli hyvin vähän ja sanoma yleensä ilmoitusluontoisesti lyhyt ja ytimekäs. Aineistoon sisältyy mediatekstejä, joissa kyläkoulu on lakkautettu eri syistä, lakkautusuhan alla tai kokonaan uusi ja elinvoimainen. Kaikissa ei ole pääaiheena kyläkoulun lakkauttaminen, mutta lähes jokaisessa kyläkoulua koskevassa mediatekstissä lakkauttamista sivutaan edes lyhyesti, sillä lakkauttaminen linkittyy kyläkoulupuheeseen hyvin vahvasti. Myös Kuusisto kollegoineen (2024) on havainnut, että kyläkouluista puhutaan enimmäkseen lakkauttamisen kontekstissa.

Vuoren (2021) mukaan multimodaalisuus on media-aineistolle tyypillistä, mikä tarkoittaa, että niissä yhdistellään erilaisia ilmaisumuotoja kuten tekstiä, kuvaa ja videoita. Hän korostaakin, että on tärkeää päättää, analysoidaanko media-aineistossa näistä kaikkia, vai keskitytäänkö vain johonkin tiettyyn. Löytämämme uutisartikkelit ja muut hyödyntämämme mediatekstit ovat hyvin multimodaalisia, mutta olemme rajanneet tutkimuksen aineiston pelkästään kirjoitettuun tekstiin. Nykyaikainen verkossa oleva aineisto on myös muuttuvampaa kuin perinteiset fyysiset mediat, ja sisältö voi näyttäytyä erilaisena riippuen esimerkiksi laitteesta, jolla sitä yritetään lukea (Johnstone, 2018). Tämän takia lopullisen aineiston valinnan ja rajaamisen jälkeen keräsimme kopiot aineiston teksteistä omaan erilliseen tiedostoon, jotta pystyimme varmistamaan, että aineisto pysyy tallessa, eikä pääse muuttumaan lainkaan prosessin aikana.

4.3 Aineiston analyysin kuvaus

Aineiston analyysin tarkoituksena on luoda aineistosta mielekäs kokonaisuus, jonka avulla voidaan tuottaa perusteltu tulkinta ilmiöstä sekä tehdä sen perusteella johtopäätöksiä (Puusa, 2020). Analyysiprosessi on monivaiheinen, sillä analyysin eri vaiheet esiintyvät samanaikaisesti ja koko analyysiprosessin aikana tapahtuu tulkintaa (Puusa, 2020; Heikkinen ym., 2012). Analyysiprosessissa aineistoksi valittuja mediatekstejä käytiin Pietikäisen ja Mäntynen (2019) ohjeiden mukaan läpi valitun näkökulman ja tarkastelutapojen avulla. Diskurssianalyysin ytimessä on pyrkimys analysoida aineistossa rakentuvien merkitysten suhdetta kontekstiin (Pietikäinen & Mäntynen, 2019).

Aloitimme analyysin lukemalla aineiston rauhassa useampaan kertaan läpi, samalla pitäen mielessä tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymyksen, jotta pystyisimme tekemään keskeisesti niihin liittyviä havaintoja. Keräsimme kokonaiset mediatekstit yhteen tiedostoon, jossa pystyimme värikoodaamaan tekemiämme havaintoja alustavasti. Tässä vaiheessa poimimme aineistosta syitä kyläkoulujen lakkautukselle, sekä puheenvuoroissa esiintyviä kyläkoulujen lakkauttamiseen liittyviä puolesta- ja vasta-argumentteja tekstinkäsittelyohjelmaan. Korostimme tekstinkäsittelyohjelmassa näihin liittyviä katkelmia eri väreillä, ja poimimme niitä samalla eri tiedostoon, jotta näkisimme tarvittaessa helposti kaikki samaan aiheeseen ja kysymykseen liittyvät katkelmat. Tällä toimenpiteellä kiersimme samalla myös ongelman, jossa yksi katkelma saattoi kuulua useampaan kategoriaan samaan aikaan, mutta värikoodauksia ei kuitenkaan voinut tehdä kuin yhden.

Värikoodauksen jälkeen tunnistimme aineistosta muutaman yleisimmän teeman ja aloimme luokitella aineiston teksteistä katkelmia taulukkoon eri kategorioiden alle, lisäten ja nimeten taulukkoon lisää osioita sitä mukaan kuin koimme sen tarpeelliseksi. Alkuperäisiä kategorioita olivat esimerkiksi taloudellinen diskurssi ja yhteisöllisyyden diskurssi, koska ne nousivat selkeästi esiin aineistosta heti analyysiprosessin alussa, ja olivat helposti tunnistettavissa. Myöhemmin lisäsimme mukaan esimerkiksi koulumatkoihin ja oppilasmäärän laskuun liittyvän kategorian, koska nämä teemat esiintyivät aineistossa useasti. Tässä vaiheessa palasimme myös lukemaan kokonaisia tekstejä aineistosta, jotta pystyimme nostamaan sieltä esiin asioita, jotka olimme saattaneet alkuperäisessä värikoodausvaiheessa jättää vielä huomioimatta. Pidimme mukana myös osion, johon keräsimme katkelmia, jotka koimme tutkimuksemme kannalta relevanteiksi, mutta jotka eivät ainakaan alustavasti sopineet muihin kategorioihin eivätkä myöskään muodostaneet selkeää omaa kategoriaa diskursseihin liittyen. Poimimme tässä vaiheessa talteen edelleen myös kyläkoulujen lakkauttamiseen liittyviä argumentteja, jotka olivat jääneet huomaamatta.

Kun olimme alustavasti luokitelleet kerätyt katkelmat, aloimme pelkistämään niiden sisältöjä yksinkertaiseen ja tiiviimpään muotoon, jotta saisimme sisällön pääpointeista selkeämmän kuvan. Tämä auttoi hahmottamaan kokonaiskuvaa koko aineistosta, ja auttoi esimerkiksi näkemään, minkälaiset teemat esiintyivät aineistossa useita kertoja eri paikoissa, ja minkälaista variaatiota niissä oli. Käytännössä toteutimme tämän tekstinkäsittelyohjelmaan luodussa taulukossa, jossa yhteen sarakkeeseen oli kerätty katkelmat, ja toiseen kirjoitimme pelkistetyt ilmaukset. Jätimme pois toiston, eli jos sama asia ilmeni katkelmissa hieman eri lailla ilmaistuna, mutta niin, että pelkistys olisi kuitenkin sama, yksi pelkistys riitti. Samalla kuitenkin hahmottui käsitys siitä, mitkä täysin samat asiat nousivat esille monessa eri mediatekstissä. Lajittelukategoriat muokkaantuivat työskentelyn ohessa, kun jokin tietty teema nousi enenevässä määrin esiin, tai vastaavasti ei esiintynytkään lopulta niin paljoa. Hahmottelimmekin samalla alustavien kategorioiden kautta diskurssien nimiä ja sisältöjä ja sisällytimme lopulta esimerkiksi koulumatkat lapsen edun ja hyvinvoinnin diskurssiin.

Keräsimme kyläkoulujen lakkauttamista koskevat argumentit vielä erilliseen taulukkoon, jossa jaottelimme ne puolesta- ja vasta-argumentteihin, ja teimme niille samanlaisen aiemmin kuvaillun pelkistystyön. Emme virallisesti jakaneet argumentteja pienempiin kategorioihin tai omiin taulukon kohtiin, mutta aineistosta pystyi tunnistamaan yksittäisistä asioista koostuvia laajempia teemoja. Pelkistystä tehdessämme järjestelimmekin ilmauksia allekkain niin, että samaan teemaan liittyvät olisivat lähtökohtaisesti samassa paikassa, jotta kokonaiskuvaa

argumenteista ja niihin linkittyvistä asioista olisi helpompi rakentaa. Lajittelua siis tapahtui, joskaan ei täysin systemaattisesti. Pelkistystyötä tehdessämme keräsimme erilliseen paikkaan talteen sitaatteja, jotka vaikuttivat erityisen hyviltä hyödynnettäväksi tutkielman tulosluvussa. Muodostimme analyysin toteutuksen aikana aineistosta laajan ja kattavan kokonaiskuvan, jossa kuitenkin myös yksittäiset esiin nousseet asiat pääsivät tarvittaessa huomioon.

4.4 Eettiset kysymykset ja rajoitteet

Keskeistä tutkimuksen tekemisessä on Vilkan (2021) mukaan tutkimusetiikan huomioiminen. Tutkijoina pyrimme noudattamaan hyviä tieteellisen tieteen tunnusmerkkejä, joita ovat Puusan ja Juutin (2020) mukaan tieteellisyys, kriittisyys ja objektiivisuus. Hyödynsimme teoreettisen viitekehyksen kirjoittamisessa tieteellisiä, vertaisarvioituja artikkeleita sekä muuta alan kirjallisuutta, joiden luotettavuuden tarkistimme JUFO-portaalista. Viittasimme niihin systemaattisesti APA 7 käyttäen suosien mahdollisimman uusia lähteitä, sillä Hirsjärven ja kollegojen (2009) mukaan uusi tieto rakentuu aina vanhan tiedon päälle, jolloin on suositeltavaa käyttää lähteenä mahdollisimman uutta tietoa. Pyrimme hyödyntämään myös kansainvälistä lähdekirjallisuutta siltä osin kuin se oli mahdollista, jotta emme olleet pelkästään suomalaisen tiedon varassa. Suuri osa hyödyntämistämme kansainvälisistä lähteistä sijoittui muihin pohjoismaihin, joista löytyy kouluja, jotka ovat pitkälti samankaltaisia kuin suomalaiset kyläkoulut.

Osa lähteistämme on kansainvälisiä ja niiden käyttäminen edellytti käännoistyön. Käännokseen liittyy tiettyjä eettisiä ongelmakohtia. Käännettäessä teksti toiselle kielelle, jotkin sanat tai fraasit voivat saada uuden merkityksen, jolloin tutkimuksen alkuperäinen ajatus voi muuttua. Tähän ongelmaan pyrimme vastaamaan käyttämällä luotettavaa sanakirjaa sanakirja.fi ja yleisesti hyväksyttyä käännosohjelmaa Google kääntäjää. Oma kielitaitomme on riittävän hyvä hahmottamaan tekstien kokonaiskuvaa, jolloin pystymme arvioimaan, onko käännoksessä tapahtunut suuria asiayhteysmuutoksia. Englanninkielisten ja kansainvälisten lähteiden käyttö on jossain määrin väistämätöntä, sillä myös useat suomessa tehdyt tutkimukset on raportoitu englannin kielellä. Suomalaisia kyläkouluja tutkiessamme käytimme ulkomailla suoritettua tutkimusta siinä määrin, kuin sitä on mahdollista soveltaa suomen kyläkoulukulttuuriin.

Tutkielma on toteutettu kahden tutkijan voimin, jolloin on syytä tarkastella tutkijatriangulaatiota osana tutkimuksen eettisiä ja luotettavuuteen liittyviä lähtökohtia. Tutkijatriangulaatiolla tarkoitetaan sitä, että useampi tutkija tarkastelee samaa ilmiötä, jolloin

tutkimukseen saadaan useita näkökulmia ja tulosten luotettavuus paranee (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tutkijatriangulaatiossa tutkimusprosessissa on mukana useampi tutkija (Juuti & Puusa, 2020). Tämä lähestymistapa edellyttää tutkijoiden välistä jatkuvaa vuorovaikutusta, jossa havainnoista keskustellaan avoimesti ja erilaiset tulkinnat otetaan huomioon. Tällainen yhteistyö perustuu keskinäiseen kunnioitukseen ja tasavertaiseen osallistumiseen, mikä tukee myös tutkimusprosessin eettisyyttä ja laadullista vahvuutta. Tässä tutkielmassa tutkijatriangulaatio on ollut keskeinen osa työskentelytapaa ja lisännyt analyysin moniäänisyyttä.

Tutkimuseettisten periaatteiden noudattaminen on keskeinen osa laadukasta tutkimusta (Vilka, 2021). Rehellisyys, vilpittömyys ja avoimuus ovat Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan tieteellisen tiedon kulmakiviä. Näihin periaatteisiin sitoutuminen näkyy lähteiden asianmukaisessa merkitsemisessä, aineiston huolellisessa käsittelyssä sekä omien ennakoitujen oletusten reflektoinnissa. Juuti ja Puusa (2020) toteavat, että tutkimuksen alkuvaiheessa tutkijalla on usein jonkinlainen esiymmärrys aiheesta, joka voi perustua henkilökohtaisiin kokemuksiin ja taustatietoon, jolloin tutkijalla harvoin on täysin neutraali suhtautuminen tutkimuskohteeseensa nähden. Tulemme keskenään hyvin erilaisista lähtökohdista ja esimerkiksi peruskoulutaustamme poikkeaa toisistaan huomattavasti. Toisella meistä oli ennen tutkielman aloitusta enemmän kokemusta kyläkoulukeskusteluiden seuraamisesta lähipiirissä ja arjessa käytyjen keskusteluiden perusteella kyläkoulut ovat herättäneet ristiriitaisia ajatuksia kunnan kulueränä tai loistavana oppimisympäristönä ja kylän yhteisöllisyyden luojana. Näistä taustaoletuksista ja arvoista huolimatta lähdimme tekemään tutkielmaa mielenkiinnolla ja avoimin mielin pyrkimättä todistamaan omia asenteitamme oikeaksi tai vääräksi. Keskinäinen vuorovaikutus välillämme neutraloi hieman vahvemman käsityksen omaavankin tutkijan ennakoasenteita. Objektivisuus on keskeinen ihanne tieteellisessä työssä, mutta laadullisessa tutkimuksessa täydellistä objektivisuutta on Puusan ja Juutin (2020) mukaan vaikea saavuttaa. Tietoisuus omista lähtökohdistamme ja taustaoletusten kriittinen tarkastelu kuitenkin tukevat tutkimuksen puolueettomuutta. Tässä tutkielmassa puolueettomuutta on pyritty vahvistamaan tutkijoiden keskinäisellä vuoropuhelulla, jolloin toisen näkemykset ja kysymykset ovat haastaneet oletuksia ja lisänneet kriittisyyttä tutkimusprosessissa.

Etsiessämme tutkimusta kyläkouluista ne olivat pääosin kyläkouluja puolustavaa. Tässä kohtaa täytyi tarkastella, vaikuttivatko omat arvot tutkimusartikkelien valintaan. Pyrimme kuitenkin löytämään mahdollisimman neutraalisti kyläkouluja käsitteleviä artikkeleita ja totesimme, että lähes poikkeuksetta artikkelit vähintäänkin sivusivat kyläkoulun lakkauttamista tai

lakkautusuhkaa. Tämä ilmiö voi selittyä osin sillä, että kyläkoulu ei ole pelkästään koulumuoto vaan se on vahvasti sidoksissa paikallisyhteisöihin ja maaseutupolitiikkaan ja herättää täten paljon keskustelua.

Tutkimusaineistoa valitessamme pyrimme kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että mediatekstit käsittelevät kyläkouluja monista eri näkökulmista ja eri alueilta ympäri Suomen. Tutkimusaineiston valinnasta analyysiin ja johtopäätöksiin saakka pyrimme tiedostamaan omat aikaisemmat huomiomme kyläkouluista ja keskinäisellä keskustelulla saimme vahvistettua aineiston valinnan objektiivisuutta. Tuomi ja Sarajärvi (2018) painottavatkin, että tutkimusta tehdessä tutkijan on syytä ottaa huomioon omien ajatusten vaikutus tulkintaan tutkittavasta aiheesta. Tulkinnan objektiivisuutta lisäsi tutkijatriangulaatio. Emme jakaneet analysoitavia mediatekstejä vaan kävimme molemmat läpi samat aineistot ja lisäsimme kumpikin omat havainnot yhteiseen tiedostoon. Näin varmistimme, että yksittäistä mediatekstiä ja koko mediatekstiaineistoa ei tulkittu vain yhdestä näkökulmasta.

Tutkimuksen ontologiset (mitä todellisuus on) ja epistemologiset (kuinka saadaan tietoa todellisuudesta) lähtökohdat vaikuttavat siihen, millaista totuutta tavoitellaan ja miten totuuden tavoittelua arvioidaan (Juuti & Puusa, 2020). Tässä tutkielmassa todellisuus nähdään kielellisesti rakentuvana ja monimuotoisena moninäkökulmaisena ilmiönä, jonka perusteella saatu tieto syntyy tulkinnan ja analyysin kautta. Tämän näkemyksen mukaisesti tutkimuksessa ei tavoitella yhtä objektiivista totuutta, vaan ymmärrystä siitä, miten merkityksiä kyläkouluista rakennetaan mediassa.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan Juutin ja Puusan (2020) mukaan arvioida muun muassa aineiston esittämisen läpinäkyvyyden kautta. He korostavat, että suorat lainaukset aineistosta tukevat päättelyketjun seuraamista ja auttavat lukijaa ymmärtämään, miten tutkimustuloksiin on päädytty. Tässä tutkielmassa olemme valinneet lainaukset mediatekstistä huolellisesti ja niiden avulla on pyritty osoittamaan tulkintojen perusteltavuus ja aineistolähtöisyys. Tässä tutkielmassa diskurssianalyysi menetelmänä valikoitui, koska se mahdollistaa Juutin ja Puusan (2020) mukaan erilaisten näkökulmien tarkastelun, antaen tilaa tekstin monitulkintaisuudelle ja merkityksen rakentumiselle. Menetelmä soveltuu heidän mukaansa hyvin tutkimusasetelmaan, jossa tarkastellaan yhteiskunnallisesti ja poliittisesti latautunutta aihetta, kuten tässä tapauksessa median tuottamia puhetapoja kyläkouluista ja niiden lakkauttamisista. Pyrimme diskurssianalyysin keinoin ymmärtämään myös sitä, mitä mediassa jätetään sanomatta ja miten valta ilmenee eri mediateksteissä. Tulkinta on aina

kontekstisidonnaista, eikä yksi tulkinta sulje pois muita mahdollisia näkökulmia (Juuti & Puusa, 2020). Olemme pyrkineet perustelemaan valitsemamme näkökulmat ja tekemään näkyväksi tulkintojen taustaoletukset. Diskurssianalyysissä näkökulmien perustelu on erityisen tärkeää, sillä eri tutkimusasetelmalla samasta aineistosta voi joku toinen tutkija saada aivan erilaiset tulokset (Juuti & Puusa, 2020). Tieteellinen tieto ei myöskään ole yksiselitteinen totuus (Metsämuuronen, 2009). Tutkielmamme johtopäätökset eivät kerro koko totuutta kyläkoulupuheesta eivätkä tulokset ole täysin yleistettävissä. Diskurssianalyysin avulla on mahdollisuus tehdä monenlaista tutkimusta eri näkökulmista, ja tulokset ovatkin aina lopulta jonkinlainen kuvaus tutkittavasta aiheesta (Johnstone, 2018). Tutkimuksen avulla olemme kuitenkin saaneet mahdollisuuden ymmärtää tutkittavaa ilmiötä tarkemmin ja syvemmin.

Tutkimuksen tulokset

Diskurssianalyysin tuloksina tunnistimme sekä kyläkoulujen lakkauttamista vastustavia argumentteja että kyläkoulujen lakkauttamista puoltavia argumentteja. Kyläkoulujen lakkauttamista vastustettiin tunnesiteisiin ja identiteettiin, lasten hyvinvointiin, todellisten säästöjen toteutumattomuuteen ja kyläyhteisön elinvoimaisuuteen vedoten. Kyläkoulujen lakkauttamista puolustettiin välttämättömillä taloudellisilla säästöillä, reagointina oppilasmäärän vähenemiseen sekä lapsen etuun ja hyvinvointiin vedoten. Aineistossa käytetyt mediatekstit ovat tutkielman lopussa liitteenä (Liite 1). Käytämme tutkielman tuloksissa mediateksteistä lyhennettä MT.

5.1 Kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat argumentit

Aineistossa kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat argumentit rakentuivat useisiin keskeisiin diskursseihin, jotka korostavat tunnesidettä, paikallisyhteisöjen elinvoimaa, lasten hyvinvointia sekä epäilyjä päätöksenteon taloudellisista ja oikeudellisista perusteista.

Mediatekstiaineistossa kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat argumentit korostivat tunnesidettä ja identiteettiä. Kyläkoulu ei aineiston perusteella esiinny ainoastaan opetuksen paikkana vaan myös kyläyhteisön emotionaalisena ytimenä. Lakkautuspäätöstä vastustetaan tunnetasolla, mikä näkyy esimerkiksi ilmauksina *“Tunnetasolla koulu haluttaisiin säilyttää”* (MT1), *“Ei se riemunkiljahduksia aiheuta”* (MT7) ja *“kyläkoulujen lakkauttaminen on kylän kuolinisku”* (MT5). Näissä ilmauksissa kyläkoulu esitetään yhteisön elinvoiman ja jatkuvuuden symbolina, jonka katoaminen nähdään identiteettikriisinä.

“Me, jotka elämme kylien arkea, näemme millainen rikkaus ja voimavara kyläkoulut ovat. Näitä ei ole montaa Suomessa jäljellä.” (MT5).

Emotionaaliset ja kulttuuriset arvot, joita ei voida mitata rahassa, korostuvat myös. Kyläkoulun lakkauttamisen myötä ollaan huolissaan kyläyhteisön ajanviettopaikan kohtalosta. Kyläkoululla on voitu järjestää kerhoja, jumppia ja tapahtumia (MT27).

Aineistossa nousee kyläkoulujen lakkauttamista vastustavien puheessa toistuvasti esiin koulumatkojen pidentyminen ja sen vaikutukset lasten hyvinvointiin. Lakkautusten myötä *“koulumatka kaksinkertaistuisi”* (MT3), *“lapsen siirtyminen isompaan kouluun tarkoittaa talvella yli tunnin koulumatkaa suuntaansa”* (MT7), *“lasten on myös vaikeampi ehtiä ja jaksaa*

harrastaa” (MT5). Nämä vasta-argumentit rakentavat diskurssia, jossa koulun fyysinen saavutettavuus linkittyy suoraan lapsen hyvinvointiin ja arjen sujuvuuteen. Kyläkoulu nähdään lapsen etua tukevana rakenteena, jonka purkaminen vaarantaa tasa-arvon ja hyvinvoinnin.

Koulujen lakkauttamisia perustellaan mediatekstiaineiston perusteella usein välttämättömillä säästöillä. Aineistosta rakentuu kuitenkin vastadiskurssi, joka kyseenalaistaa säästöjen toteutumisen:

“koulujen lakkauttaminen ei tuo merkittäviä säästöjä” (MT5)

“väitetyt säästöt eivät ole realisoituneet” (MT7)

“ei ole ainoatakaan tutkimusta koululakkautusten säästöistä” (MT7)

“Olisi mielenkiintoista myös nähdä, paljonko Vatjusjärven koulun lakkauttaminen on tuonut kaupungille säästöjä. Onko sen myötä lakkautettu virkoja, ja millaisia kustannuksia koulukuljetuksista on tullut?” (MT27)

Nämä vasta-argumentit purkavat oletusta siitä, että koulun sulkeminen olisi taloudellisesti järkevää ja tuo esiin vaihtoehtoisia näkökulmia kustannuksiin, kuten esimerkiksi: *“Vanhan koulun ylläpitäminen ei tule paljon kalliimmaksi kuin kuljettaminen toiseen kouluun.”* (MT4).

Kyläkoulut kytketään myös alueelliseen elinvoimaan: *“Koulujen lakkauttaminen vähentää halukkuutta muuttaa kylään”* (MT7). Sivukoulujen säilyttäminen on houkutellut perheitä rakentamaan kyliin omakotitaloja ja syntyvyys on pysynyt suurena (MT4). *“Väkiluku ja työpaikkojen määrä laskivat enemmän kunnissa, joissa kouluja lakkautettiin”* (MT4). Nämä ilmaukset rakentavat argumenttia, jonka mukaan kyläkoulujen säilyttäminen olisi osa kestävää aluepolitiikkaa.

“Koulu onkin saanut viime vuosien aikana lähinaapureikseen lapsiperheitä, jotka ovat ihastuneet perinteiseen maalaisidylliin, pieni kyläkoulu ja tiivis kyläyhteisö. Juurikin mielenkiintoisen kaunis ja viihtyisä kyläkoulu on ollut yksi vetonaula uusien asukkaiden saamiseksi Humalojalle.” (MT26)

Useissa ilmauksissa korostetaan perusoikeuksia ja koulutuksellista tasa-arvoa:

“Suomessa pitäisi pitää huolta myös vähemmistöalueilla asuvista, ja taata kaikille suunnilleen yhdenvertaiset sivistykselliset palvelut. Perusopetus on määritelty lähipalveluksi, mutta yhä useamman maaseutulapsen koulumatkaan kuluu päivässä lähemmäs 2,5 tuntia, hän perustelee.” (MT7)

“Ei ole ainoatakaan tutkimusta koululakkautusten säästöistä, tai vaikutuksista lasten oppimiseen, terveyteen ja hyvinvointiin” (MT7)

“Suomessa on jo tällä hetkellä kuntia, joissa lasten koulumatka-aika ei pysy perusopetuslain määrittelemissä maksimirajoissa.” (MT18)

“Lakkautuksissa on arvioitu lähinnä kiinteistökustannuksia. Lapsivaikutukset on jätetty arvioimatta” (MT7)

Nämä vasta-argumentit problematisoivat päätöksenteon oikeudellista kestävyyttä ja tuovat esiin sen, kuinka lakkautuspäätökset voivat rikkoa perustuslaillisia periaatteita.

Kyläkouluja puolustetaan myös opetuksen laadun näkökulmasta.

“Yhdysluokkaopetus on erityisen hyvä lasten sosiaaliseen kasvuun” (MT11)

“Kyläkoulut ovat tutkitusti erinomaisia kasvun ja oppimisen paikkoja” (MT11)

“Kyläkoulussa lapset saavat olla lapsia pidempään” (MT20)

Nämä argumentit rakentavat kyläkouluista pedagogisesti mielekkäitä yksiköitä, joissa lapsen kokonaisvaltainen kasvu huomioidaan paremmin kuin suurissa keskuskouluissa.

Aineistossa nousi esiin myös vahva kritiikki hallintoa ja päätöksentekoprosesseja kohtaan. Vasta-argumenteissa korostuu näkemys, että kyläkoulujen lakkauttamisia tehdään liian nopealla aikataululla ja ilman riittäviä perusteluja tai vaikutusarviointeja. Eräässä mediatekstissä todetaan: *“Ongelma on kuitenkin lakkautusten vauhdissa, joka – – ei ole kohtuullisessa suhteessa oppilasmäärän laskuun.”* (MT7). Samassa yhteydessä tuodaan esiin arvio, jonka mukaan *“lakkautusvauhti on jopa kolmin tai nelinkertainen verrattuna siihen, mitä oppilasmäärän väheneminen vaatisi”* (MT7).

Useat puheenvuorot ilmentävät epäluottamusta kuntapäättäjiä ja viranomaisia kohtaan. Päätöksiä epäillään tehtävän tarkoituksenhakuisesti, esimerkiksi liioittelemalla koulurakennusten huonoa kuntoa.

”Tämä tuntuu, että haluttaisiin kaikkien luulevan, että tilat ovat surkeat ja huonot, jotta niiden sulkeminen olisi jotenkin sujuvampaa” (MT13)

Myös perustelujen uskottavuutta kyseenalaistetaan. Vanhempien näkökulmasta koulujen siirrot eivät aina perustu taloudellisiin tarpeisiin, kuten seuraava kommentti osoittaa: *“Me emme näe sille mitään perustetta, miksi meidän pitäisi mennä uuteen kouluun. Oppilasraja täyttyy, koulu on hyvässä kunnossa ja sisäilma on hyvä. Ei ole mitään syytä, että meidät täytyisi siirtää sinne”*. (MT14), *“Onko yhdellä oppilaalla merkitystä?”* (MT27)

Vasta-argumentit tuovat esiin huolen siitä, että lakkautuksilla voi olla haitallisia seurauksia paitsi opetuksen laatuun, myös lasten yhdenvertaiseen kohteluun (MT7). Kritiikki kohdistuu myös tapaan, jolla päätöksiä tehdään ilman kansalaisten osallistamista tai kuulemista:

“Siirtämisiä perustellaan sillä, että näin toimiminen on mahdollista kuulematta ketään. Usein myös oppimisympäristön mainitaan olevan parempi. Tätä tutkimus ei vahvista. Näissä tapauksissa hallintolain henki ei toteudu ja kylien vanhempia ja lapsia kyykytetään. Kuka puuttuisi tähän? Tämä ei ole oikein.” (MT23)

Mediateksteissä myös kyseenalaistetaan kouluratkaisujen taustalla olevien tutkimustulosten käyttö tai niiden täydellinen sivuuttaminen päätöksenteossa: *“On sekä lasten hyvinvoinnin että kunnan elinvoiman vastaista lakkauttaa kyläkouluja. On kummallista, että nämä tutkimukset ohitetaan perusteilla, jotka eivät näiden tulosten mukaan edes päde”* (MT14).

Vasta-argumenteissa korostetaan, että lakkautuksia tehdään liian nopeasti, epädemokraattisesti ja ilman vaikuttavuusarvioita. Ne nostavat esiin epäluottamusta kuntapäättäjiin ja byrokraatiaan. Mediatekstiaineistosta nousee koulujen yhdistämisen ja keskittämisen kritisointi ja etenkin sen aiheuttamat “turhat” koulujen lakkauttamiset.

“Suomen kylät -yhdistyksen mielestä koulujen keskittäminen voi tehdä koulutyöskentelystä rauhatonta. Monilla alueilla myös lasten koulumatkat pitenevät.” (MT20).

5.2 Kyläkoulujen lakkauttamista puoltavat puheenvuorot

Kyläkoulujen lakkauttamista puoltavista argumenteista aineistosta nousi esiin kolme teemaa: Väestörakenteen muutos, taloudelliset paineet ja oppilaan kokonaisvaltainen etu ja hyvinvointi. Kyläkoulujen lakkauttamista puolustavissa puheenvuoroissa korostuu sanoma siitä, että päätöksenteko perustuu tilastollisiin, taloudellisiin ja rakenteellisiin faktoihin eikä niinkään ideologisiin tai kulttuurisiin valintoihin, kuten kyläkoulujen lakkauttamista vastustavissa argumenteissa.

Keskeisin perustelu kyläkoulujen lakkauttamiselle mediatekstiaineiston perusteella on väestönmuutos. Aineistossa toistuu viesti siitä, että kouluverkkoa on supistettava, koska peruskouluikäisten määrä vähenee tulevina vuosikymmeninä (MT19, MT10, MT7, MT3, MT2).

“Kouluverkkoja supistetaan monissa kunnissa, koska ikäluokat pienenevät vääjäämättömästi” (MT3)

“Tilastokeskus julkaisi syyskuun lopussa uuden vuoteen 2070 ulottuvan väestöennusteensa. Ennusteen mukaan Suomessa on vuonna 2040 lähes neljännes vähemmän peruskouluikäisiä kuin nyt. Näin suuri kouluikäisten määrän väheneminen tarkoittaisi, että myös peruskoulujen määrä supistuisi todennäköisesti tuntuvasti nykyisestä.” (MT10)

Lapsimäärän laskun esitetään olevan niin selkeä ja peruuttamaton ilmiö, että koulukapasiteetin sopeuttaminen siihen näyttäytyy luonnollisena ja välttämättömänä toimenpiteenä.

“Ikäluokkien koot ovat pienentyneet huomattavasti. Mieluummin avasimme uusia kouluja kuin lakkauttaisimme niitä, mutta tilanne on valitettavasti mikä on, kunnanjohtaja Marjut Ahokas sanoo.” (MT7)

Toinen lakkauttamista puolustava argumentti on taloudellinen tilanne ja kuntien talouspaineet. Useissa mediateksteissä tuodaan esiin kuntien velvollisuus tasapainottaa budjettinsa ja koulujen yhdistämisen nähdään olevan keino säästää muun muassa henkilöstö-, ylläpito- ja käyttökustannuksissa.

“Kaupunki on kertonut, että palveluverkon tiivistämisellä tavoitellaan nyt noin 370 000 euron säästöä.” (MT5)

“Taustalla ovat myös taloudelliset syyt. Konsulttityhtiön arvion mukaan Ilomantsi säästäisi noin 250 000 euroa vuodessa, jos molemmat koulut lakkautetaan.” (MT7)

Puheessa korostuu ajatus siitä, että kouluverkko näyttäytyy ennen kaikkea kulueränä, jonka tehokkuutta tulee tarkastella euromääräisin perustein. Kunnan tilipäätöksen alijäämäisyys aiheuttaa säästöpainetta, jolloin *“koulujen lakkautusten katsottaisiin säästävän esimerkiksi toiminta-, opettaja- ja ohjaaja- sekä ylläpito- ja käyttökuluissa.”* (MT14)

”Käytännössä siis se ratkaisee, paljonko kunnalla on euroja käytössään koulutuksen järjestämiseen.” (MT7)

“Valtionosuudet vähenevät, ja kustannus- ja korkotaso nousee.” (MT4)

Kyläkoulujen lakkauttamisia puolustavista argumenteista nousee esiin kysymys myös oppilaan edusta ja opetuksen laadusta. Mediatekstiaineistossa korostuu ajatus siitä, että suuremmat kouluyksiköt voivat tarjota monipuolisempaa opetusta, enemmän valinnaisaineita ja sosiaalisia suhteita (MT10, MT1). Tämä argumentointi haastaa perinteisen käsityksen kyläkoulun eduista nostamalla esiin tilanteita, joissa pienet koulut voivat olla sosiaalisesti rajoittavia tai jopa ahdistavia

“Sekään ei ole yksiselitteinen asia, onko pieni kyläkoulu hyvä koulu. On saatu julkisuudestakin lukea näkemyksiä, joiden mukaan pieni koulu on ollut ahdistava ympäristö ja pääsy isompaan kouluun on laukaissut tilanteen.” (MT25)

Samana näkökulman ilmaisee myös seuraava vanhempien toteamus:

“Valitsemme mieluummin hieman pidemmän koulumatkan ja kaverisuhteet kuin lyhyen koulumatkan ja yksinäiset koulupäivät.” (MT1)

Näissä argumenteissa näkyy selkeästi se, että kaverisuhteet ja sosiaalinen ympäristö voivat mennä koulun läheisyyden edelle.

“Isompi yksikkö tarjoaa usein enemmän mahdollisuuksia valintoihin, kuten kielivalintoihin. Sen lisäksi siellä voi olla moniammatilliset mahdollisuudet oppilaan hyvinvoinnin kehittämiseen.” (MT10)

Kyläkoulujen lakkauttamista puoltavissa puheenvuoroissa nousee esiin huoli koulurakennusten huonokuntoisuudesta. Vanhat koulurakennukset ovat usein tulleet elinkaarensa päähän tai eivät enää vastaa nykyisiä vaatimuksia. Aineistossa mainitaan esimerkiksi, että *“Kouluverkko*

uudistuu usein tilanteessa, jossa koulurakennus on tulossa elinkaarensa päähän” (MT10) ja “Kaupungin mukaan vuonna 1927 valmistuneen rakennuksen kunto on välttävä” (MT13). Näissä argumenteissa kyläkoulun lakkauttamista puolletaan rakennusten huonokuntoisuuden ja oppilaiden terveydentilan suojelemisen vuoksi.

“Koulujen yhdistämistä on perusteltu Ilmajoen Koskenkorvalla muun muassa sisäilmaongelmilla – –” (MT14)

Aineistoa läpi käydessä koulujen lakkauttamista puoltavien argumenttien löytäminen oli haasteellisempaa kuin esimerkiksi kyläkoulujen säilyttämisen puolesta puhuvien. Onko siis löydös itsessään myös se, että hirveästi lakkautuksia puolustavaa puhetta ei kohtuu laajasta (27 mediatekstiä) aineistosta huolimatta löytynyt.

Johtopäätökset

Olemme koonneet tuloslukuun kyläkoulujen lakkauttamista puoltavia ja vastustavia puheenvuoroja ja seuraavaksi esittelemme keskeiset tunnistamamme diskurssit, joita mediatekstit tuottavat ja esittelemme tulkintamme johtopäätöksiä. Tarkoituksemme on tarkastella, millaista sosiaalista todellisuutta niiden avulla toteutetaan tai ylläpidetään, sillä se on Juutin ja Puusan (2020) mukaan yksi tärkeimmistä diskurssianalyysin antamista mahdollisuuksista luoda mielenkiintoista tutkimusta.

Tunnistimme mediatekstiaineistosta neljä kyläkoulupuheesta nousevaa diskurssia, jotka esiintyivät kyläkoulujen lakkauttamista puoltavissa ja vastustavissa argumenteissa: *Säästöperusteiden ja niiden kyseenalaistamisen diskurssi*, jossa ilmeni kyläkoulujen lakkautusten perusteleminen säästökeinona ja toisaalta lakkauttamisten todellisiin säästöihin liittyvät epäselvyydet. *Yhteisöllisyyden ja sen haavoittuvuuden diskurssi*, jossa nousi esiin vahva kokemus koulusta kylän keskeisenä sosiaalisena keskuksena, joka opetuksen lisäksi ylläpitää paikallista identiteettiä, yhteisöllisyyttä ja elinvoimaa. *Lapsen edun ja koulumatkojen vaikutusten diskurssi*, joka nosti esiin huolen lasten hyvinvoinnista ja heidän etunsa toteutumisesta esimerkiksi kohtuuttomien pitkien koulumatkojen vuoksi. *Keskittämisen kritiikin ja tasa-arvon diskurssi*, jossa kritisoidaan keskittämistä ja kyseenalaistetaan tasa-arvon toteutuminen kouluverkkosuunnittelussa.

Tunnistamamme diskurssit esiintyivät sekä kyläkoulujen lakkauttamista puoltavissa että vastustavissa argumenteissa. Huomionarvoista on, että diskurssit eivät ole yksiselitteisesti puolesta tai vastaan kyläkouluja, vaan useimmat niistä sisältävät argumentaatiota molemmilta puolilta. Olemme pyrkineet nimeämään diskurssit niiden keskeisimmän jännitteen mukaisesti, mutta jokaisen sisällä esiintyy sekä puoltavia että kriittisiä näkökulmia samasta aihepiiristä. Tämä monitulkintaisuus kuvastaa kyläkoulukeskustelun yhteiskunnallista monikerroksisuutta.

6.1 Säästöperusteiden ja niiden kyseenalaistamisen diskurssi

Tässä diskurssissa kyläkoulujen lakkautuksia perustellaan kuntien taloudellisilla paineilla, mutta säästöjen toteutuminen kyseenalaistetaan toistuvasti. Aineiston analyysin perusteella kyläkoulujen lakkauttamiset nähdään vastauksena kuntien taloudelliseen ahdinkoon. Talousperusteisiin lakkautuksiin suhtaudutaan kuitenkin kriittisesti monien toimesta. Mediatekstiaineistossa kunnan päättäjät ovat selkeästi äänekkäämmin puolustamassa

kyläkoulujen säästöperusteisia lakkautuksia. Näiden säästöjen kyseenalaistaminen tulee sekä mediateksteihin haastateltujen tutkijoiden että kyläläisten ja oppilaiden vanhempien suunnalta.

Lehtosen (2021) mukaan tutkimustietoa säästöjen konkreettisista vaikutuksista ei juurikaan ole. Myös aineistomme puheenvuoroissa nousi esiin näkemys säästöargumentista enemmän poliittisena keinona kuin todellisiin kustannuksiin pohjautuvana päätöksentekona. Media-aineistossa esiintyy sekä käsityksiä koululakkautuksista välttämättöminä säästötoimina että näkemyksiä, joiden mukaan säästöt ovat näennäisiä ja piilokustannukset, kuten koulukuljetukset ja uudisrakennukset, voivat kumota ne. Diskurssi paljastaa taloudellisen argumentoinnin ristiriitaisuuden ja politisoitumisen. Mediatekstit luovat mielikuvan siitä, että kyläkoulujen lakkauttaminen taloudellisin perustein herättää ristiriitaisia tunteita ja mahdollisia säästöjä kyseenalaistetaan monin sanankääntein.

Tantarinmäen ja kollegoiden (2014) mukaan kouluverkkosuunnittelun kokonaiskuvassa koulu on itsessään monen toiminnan solmukohta, joka osaltaan täydentää kylän tai asuinalueen palveluverkkoa. He toteavat, että yhden osan muuttaminen lisäämällä tai poistamalla johtaa aina paikallisiin ja laajempiinkin vaikutuksiin. Samalla toimenpiteet aiheuttavat tasa-arvokeskustelua, joka koskee nimenomaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja opetuksen tasoa. Tulkintamme mukaan huoli näistä vaikutuksista välittyy myös mediatekstiaineistossa esiintyvässä keskustelussa.

6.2 Yhteisöllisyyden ja sen haavoittuvuuden diskurssi

Aineistosta tunnistamamme yhteisöllisyyden diskurssi korostaa koulun merkitystä kylän sosiaalisena keskuksena ja identiteetin rakentajana. Havaintomme tukee Cederingin ja Wihlborgin (2020) tutkimusta, jonka mukaan kyläkoulu on aina oman alueensa keskus. Koulu ei ole pelkästään oppimisympäristö vaan monen kylän elinvoiman ja jatkuvuuden symboli. Koulun lakkauttamista ei tulkintamme mukaan nähdä pelkästään koulutuspoliittisena päätöksenä vaan koko kylän elämänpiiriin vaikuttavana ratkaisuna. Yhteisöllisyys näyttäytyy aktiivisuutena, talkoohenkenä ja monisukupolvisena kokemuksena, joka konkretisoituu esimerkiksi harrastusmahdollisuuksissa ja sosiaalisessa osallisuudessa. Tämä tukee Villan ja Knutasin (2020) tutkimusta, jonka perusteella kylätoiminta tuodaan osaksi koulun arkea ja koulutoiminta osaksi kyläelämää.

Aineistossamme kyläkouluja puolustavat näkemykset heijastavat myös vahvaa vastarintaa lakkautuksia kohtaan, mikä näkyy muun muassa mielenosoituksina, lakkoina ja adresseina. Tulkintamme mukaan tiiviit yhteisöt ovat valmiita toimimaan oman kylänsä säilyttämiseksi, sillä koulu on heille konkreettinen osa paikallista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta. Beach ja kollegat (2019) korostivat tutkimuksessaan maaseutuyhteisöjen ja koulujen monimuotoisuutta, poliittista ja koulutuspoliittista epätasapainoa sekä luonnon ja maaseudun arvoa. Mediateksteissä esiintyvä kyläkoulupuhe tukee heidän tutkimustuloksiaan. Mediatekstiaineistossa korostui kyläkoulun yhteisöllisyys sekä koulun sisällä, että osana ympäröivää yhteisöä. Tämä havainto tukee aiempaa Fagras-Maletin ja Bagleyn (2022) tutkimusta, jonka mukaan kyläkoulut mahdollistavat vahvempien yhteyksien luomisen ympäröivässä yhteisössä sekä yhteisöjen potentiaalin hyödyntämisen oppilaiden koulukokemusten rikastuttajana.

Tämä diskurssi sisältää näkemyksiä, joiden mukaan kyläkoulu edistää yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja kylän elinvoimaa, mutta myös viitteitä siitä, että yhteisöllisyyttä voidaan ylläpitää muilla tavoin. Lakkautukset nähdään osin uhkana kylän jatkuvuudelle, mutta kaikkialla vastarinta niitä kohtaan ei esiinny yhtä voimakkaana. Diskurssi kuvaa koulun monimerkityksellisyyttä kyläelämässä. Mediateksteissä kyläkoulua pidetään kylän yhteisöllisyyden ylläpitäjänä, mikä tukee Karberg-Granlundin (2019) tutkimustuloksia siitä, että opettajat ja rehtorit pitävät koulun ja paikallisyhteisön välistä vahvaa suhdetta ehdottomasti kyläkoulujen vahvuutena. Myös Autti ja Hyry-Beihammer (2014a) ovat havainneet kyläkoulun vahvistavan sosiaalista pääomaa paikallisyhteisössä. Molemmat tutkimukset tukevat aineistostamme tulkitsemaamme viestiä. Aineistossa nousi esiin tiivis yhteisöllisyys käsitellyillä kyläkouluilla. Kalaoja ja Pietarinen (2009) ovatkin todenneet, että noin puolet suomalaisista kyläkouluista voidaan luokitella yhteisöaktiivisiksi kouluiksi.

Analyysimme ja tulkintamme mukaan kyläyhteisöjä kyseenalaistavaa puhetta ei käytännössä esiinny, eikä kyläkoulujen lakkautuksia puolusteta aineistossamme lainkaan yhteisöllisyyteen vedoten. Tämä diskurssi nousee kauttaaltaan aineistostamme ja sitä tuottavat lähinnä kyläkoulujen lakkauttamisia vastustavat argumentit. Tämä on tunnistamistamme diskursseista ainut, jossa ristiriitaisuutta ei esiinny. Mediatekstiaineistossa kyläyhteisöstä ja yhteisöllisyydestä puhuvat pääasiassa kyläläiset. Muilta tahoilta, kuten päättäjiltä ja tutkijoilta, joita mediateksteissä esiintyy, ei välity aiheeseen minkäänlaista kannanottoa. Tulkitsemme yhteisöllisyyden olevan asia, jota nähdään yksinomaan positiivisena asiana. Kyläkoulun ja paikallisyhteisön suhde nousee mediatekstiaineistossa merkittävästi ja toistuvasti esiin. Myös

suuri osa aiemmasta kyläkoulututkimuksesta käsittelee tätä suhdetta (Esim. Cedering & Wihlborg, 2020; Kalaoja, 1988b; Kilpeläinen, 2010; Villa & Knutas, 2020). Kyläkoulun erityispiirteisiin kuuluu tulkintamme mukaan merkittävä yhteisöllisyyden kokemus koulua ympäröivään yhteisöön, mikä ei yleensä nouse samalla tavalla esiin suurista kaupunkikouluista.

6.3 Lapsen edun ja koulumatkojen vaikutusten diskurssi

Tunnistamamme lapsen edun ja koulumatkojen vaikutusten diskurssi tuo esiin koulumatkojen pidentämisen vaikutuksia lasten arkeen ja hyvinvointiin. Koululakkautukset ovat pidentäneet koulumatkoja erityisesti ydinmaaseudulla ja harvaan asutuilla alueilla (Lehtonen, 2021). Pidemmät koulumatkat liitetään useissa aineiston puheenvuoroissa tutkijoiden ja vanhempien suunnalta negatiivisiin vaikutuksiin, kuten rasitukseen, harrastusmahdollisuuksien vähentymiseen ja sosiaalisen elämän kaventumiseen. Toisaalta joissain lakkautuksia puolustavissa puheenvuoroissa koulumatkat nähtiin hyvänä mahdollisuutena opiskella ja tehdä kotitehtäviä. Aineistosta nousi esiin myös alueellisen tasa-arvon kysymyksiä, joissa pitkät koulumatkat näyttäytyvät vahvasti eriarvoisuutta lisäävänä tekijänä. Keskimääräinen etäisyys suljetun koulun ja lähimmän toimivan koulun välillä on harvaan asutulla maaseudulla yli 14 kilometriä, mikä on lähes seitsemän kertaa enemmän kuin paikallisissa keskuksissa (Lehtonen, 2021).

Mediatekstiaineistossa on viitteitä siitä, että suuret kouluyksiköt voivat tarjota laajemmat kaveripiirit ja enemmän oppimismahdollisuuksia. Osa huoltajista voi näin perustellusti toivoa lastensa siirtyvän suurempiin kouluihin esimerkiksi kaverisuhteiden vuoksi. Valtaosassa aineistoa korostuu kuitenkin se näkemys, että lapsen etu toteutuu parhaiten paikallisessa lähikoulussa. Diskurssi paljastaa syvän ristiriidan päättäjien rationaalisten, taloudellisiin perusteisiin nojaavien ratkaisujen ja vanhempien arjen kokemusten välillä. Aineistossamme nousi esiin sama ilmiö, kuin Cederingin ja Wihlborgin (2020) tutkimuksessa, joka osoitti, että koulujen sulkeminen loi monenlaisia uusia rajoitteita perheiden jokapäiväiselle elämälle arjen uudelleenjärjestelyn vuoksi. Myös Lehtonen (2021) on todennut koulujen sulkemisen seurauksena pidentyneiden koulumatkojen epätasaisten vaikutusten yhteyden alueelliseen saavutettavuuteen ja arjen sujuvuuteen.

Hargreaves ja kollegat (2009) ovat havainneet yleistyneen käsityksen siitä, että kyläkoulut olisivat joillain tavoin puutteellisempia oppimisympäristöjä kuin isot koulut. Tunnistamamme diskurssi tuo esiin ristiriidan hallinnollisten ratkaisujen ja perheiden arjen kokemusten välillä

paljastaen lapsen edun moniulotteisuuden. Kyläkoulujen lakkauttamispäätösten taustalla voivat vaikuttaa esimerkiksi koulurakennusten ongelmat, jolloin siirto hyväkuntoiseen ja terveeseen rakennukseen voidaan nähdä päättäjien näkökulmasta nimenomaan lapsen edun mukaisena ratkaisuna.

Tulkintamme mukaan kyläkoulujen lakkautuksia sekä puolustetaan että vastustetaan lasten hyvinvointiin vedoten. Löydös voisi osoittaa sen, että mediatekstiaineiston perusteella argumentit nojaavat puhujien arvopohjaan ja tunteisiin. Lapsen etu ja hyvinvointi on joiltain osin subjektiivinen kokemus ja sitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Mediateksteissä esiintyi muutamia lasten puheenvuoroja molemmista näkökulmista. Osa halusi kauemmas keskustan kouluun kavereiden ja sisarusten luo ja osa suri lakkautusuhan alla olevan koulun kohtaloa. Tutkimustietoa lasten näkökulmasta ei kuitenkaan ole, minkä Fagras-Malet ja Bagley (2022) ovat havainneet kyläkouluja käsittelevässä kirjallisuuskatsauksessaan.

6.4 Keskittämisen kritiikin ja tasa-arvon diskurssi

Kyläkoulupuheessa on tulkintamme perusteella laaja ideologinen vastakkainasettelu tehokkuusajattelun ja paikallisuuden välillä, josta rakentui tunnistamamme diskurssi: keskittämisen ja modernisaation kritiikki. Diskurssi rakentuu jännitteelle modernisaation ja paikallisuuden välillä. Keskittämispolitiikka näyttäytyy monille pakotettuna ratkaisuna, joka jättää täysin huomiotta pienyhteisöjen erityispiirteet ja tarpeet. Aineiston perusteella mediassa kyseenalaistetaan kyläläisten toimesta myös ajatus siitä, että suuret kouluyksiköt olisivat automaattisesti laadukkaampia tai kustannustehokkaampia. Solstad ja Karlberg-Granlund (2020) toteavat, että selkeää näyttöä pienten koulujen opetuksen laadun tai oppilaiden heikommasta menestyksestä ei ole mutta tunnistavat tutkimuksessaan yleisen ihmisten keskuudessa vallitsevan käsityksen, jonka mukaan isoja kouluja pidetään pienempiä tehokkaampina. Myös Fagras-Malet ja Bagley (2022) tunnistavat vallitsevan ajatuksen suuren koulun paremmuudesta. Joissain keskittämistä kritisovien ihmisten puheenvuoroissa tiedostetaan kuitenkin myös tietyt suurempien koulujen tarjoamat positiiviset mahdollisuudet esimerkiksi valinnaisaineiden osalta, mutta keskittäminen itsessään nähdään negatiivisena asiana.

Kritiikki kohdistuu aineistossamme sekä koulutuspolitiikan sisältöön että kuntademokratian toimivuuteen. Koulu on useissa kunnissa viimeinen peruspalvelun tarjoaja ja sen poistaminen nähdään epätasa-arvoisena sivistyspoliittisena ratkaisuna. Päätöksenteon koetaan tapahtuvan

etäältä ilman todellista ymmärrystä koulujen merkityksestä paikallisella tasolla. Mediatekstiaineistossa todetaan sama ilmiö joidenkin päättäjien tietämättömyydestä myös päättäjien itsensä taholta. He näkevät aineiston perusteella kyläkoulun vain taloudellisena taakkana eivätkä huomioi tai tiedä sen merkitystä paikalliselle yhteisölle, jonka myös Hargreaves ja kollegat (2009) ovat todenneet.

Tulkitsemme mediatekstiaineistosta ristiriitaisuutta, jossa kyläkoulujen lakkauttamisia vastustetaan kovaäänisesti kritisoimalla keskittämistä, vaikka mediateksteissä esiintyvissä argumenteissa lakkautuksia ei koskaan suoranaisesti perusteltu keskittämisen ideologialla. Lakkautuksia perustellaan säästöillä ja oppilasmäärän vähenemisellä, jolloin kouluverkon keskittäminen näyttäytyy päättäjien puheenvuoroissa vain välttämättömien toimien seurauksena.

Pohdinta

Kyläkoulujen lakkauttamiseen liittyvä julkinen keskustelu on täynnä jännitteitä, vastakkaisia näkökulmia ja arvoihin nojaavia perusteluita. Tunnistamamme diskurssien moninaisuus osoittaa, että kyse ei ole vain kouluverkon teknisestä uudelleenjärjestelystä, vaan laajasta yhteiskunnallisesta kysymyksestä, jossa kohtaavat taloudelliset realiteetit, lapsen hyvinvointi, yhteisöllisyys ja alueellinen oikeudenmukaisuus. Aineiston perusteella voidaan todeta, että kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat äänet ovat selkeästi vahvempia ja moniäänisempiä kuin puolustavat puheenvuorot. Tämä voi kertoa sekä median valikoinnista että ilmiön aiheuttamasta tunnekuormasta ja paikallisten yhteisöjen aktiivisuudesta puhua mediassa. Kyläkoulujen lakkauttaminen on tulkintamme perusteella hyvin monitasoinen ja arvolatautunut yhteiskunnallinen kysymys, joka heijastaa laajempia muutoksia suomalaisessa kuntarakenteessa, väestönkehityksessä ja kansalaisten suhteessa paikallisiin palveluihin. Kouluverkkoosuunnittelun yksi suurimmista haasteista onkin Tantarimäen ja kollegoiden (2014) mukaan se, miten siitä saadaan kokonaiskuvan näkevä, eri osapuolet ja hallinnonalat yhdistävä ja eriarvoistamista ehkäisevä prosessi. Mediateksteissä rakentuvat argumentit paljastavat paitsi faktuaalisia perusteluita, myös syviä tunteita, identiteettejä ja yhteiskunnallisia jännitteitä, jotka tekevät koululakkautuksista enemmän kuin vain hallinnollisia ratkaisuja.

Tulkintamme mukaan kyläkoulut esitetään joko merkityksellisinä yhteisökeskeisinä instituutioina tai rakenteellisina yksiköinä, joita voidaan muuttaa olosuhteiden pakosta. Argumenttien epäsymmetrinen jakauma oli yksi merkittävä löydös: lakkautuksia vastustavia perusteluita oli huomattavasti enemmän, ja ne olivat monipuolisempia kuin lakkautuksia puoltavat puheenvuorot. Kyläkoulujen lakkauttamista vastustavat argumentit rakentuivat monipuolisesti eri teemojen ympärille. Niissä korostui etenkin kyläkoulun kulttuurinen ja emotionaalinen merkitys osana paikallisyhteisöä, sen rooli identiteetin ja yhteisöllisyyden rakentajana sekä huoli lasten hyvinvoinnista, tasa-arvosta ja perusoikeuksista. Lakkauttamista vastustavat argumentit kiinnittyivät kriittisesti myös päätöksenteon taloudellisiin ja oikeudellisiin perusteisiin sekä hallinnon läpinäkyvyyteen.

Kyläkoulujen lakkauttamista puoltavat argumentit olivat aineistossa selvästi harvalukuisempia ja keskittyivät ensisijaisesti rakenteellisiin realiteetteihin. Puoltavat argumentit painottivat erityisesti väestörakenteen muutosta ja taloudellisia paineita. Näissä puheenvuoroissa kyläkoulujen lakkauttaminen näyttäytyi välttämättömänä toimenpiteenä väestönkehityksen ja

kuntien heikentyvän taloustilanteen seurauksena. Toisin kuin vasta-argumenteissa, joissa tunne, yhteisö ja periaatteet olivat keskiössä, puolesta-argumentit olivat pääasiassa rationaalisia ja tilastollisiin faktoihin perustuvia. Tulkintamme mukaan päätöksenteon väistämättömyys korostui eikä tilaa juurikaan ollut vaihtoehtoisille ratkaisuille.

Kyläkoulujen lakkauttamisen vaikutuksista on hyvin vähän tutkimustietoa. Tutkimuksemme analyysin perusteella mediateksteissä kyläkouluista puhuvat ihmiset tunnistavat saman tutkimusaukon. Tutkielmamme tuo näkyväksi mediateksteissä esiintyviä kyläkoulujen lakkauttamista koskevia valtarakenteita. Aineiston avulla rakentuu vahvasti kuva, jossa poliitikot ja kuntapäättäjät päätöksillään jyräävät yhteisöt, joilla on henkilökohtainen suhde kyläkouluihin ja joita lakkauttamiset koskettavat kaikista eniten. Kyläläisten kokemukset ja mielipiteet tulevat täysin sivuutetuiksi, koska päättäjille kyläkoulut näyttäytyvät neutraaleina ja lähes yksiselitteisesti kunnan talouden kannalta epäsuotuisina. Argumentoinnin epäsymmetria voisi selittyä sillä, että kyläläiset ovat päättäjiin nähden altavastaajina ja joutuvat täten perustelemaan omaa kantaansa äänekkäämmin ja monipuolisemmin saadakseen äänensä kuuluviin. Päättäjät ja kuntapoliitikot taas ovat kyläkoulujen lakkauttamisessa vallan käyttäjiä, eikä heidän tarvitse juurikaan tilastollisia faktoja enempää valintojaan perustella.

Tutkielman perusteella olemme tunnistaneeet tarpeen koululakkautusten taloudellisten vaikutusten, sosiaalisten, kasvatuksellisten ja aluekehityksellisten seurausten tutkimiselle. Yleinen kanta mediatekstiaineiston perusteella on, että tutkimusta koululakkautusten tosiasiallisista säästöistä tai vaikutuksista väestönmuutokseen ei ole. Pitkäjänteinen kouluverkkoosuunnittelu edellyttääkin Tantaranmäen ja kollegoiden (2014) mukaan lakkautusta koskevien perheiden huomioimista.

Teoriaosuuden perusteella voimme kuitenkin todeta, että kyläkoulujen lakkauttamisen kontekstissa väestönkehitystä on tutkittu, mutta tutkimustulokset ovat keskenään ristiriitaisia. Lehtonen (2021) ja Lykke Sørensen ja kollegat (2021) ovat todenneet yhteyden kyläkoulujen sulkemisen ja väestökadon välillä, kun taas esimerkiksi Barakat (2014) toteaa, ettei koulujen sulkemisella ole yleisesti paikallista väestökatoa lisäävää vaikutusta. Tutkimuksissa oli hieman erilaiset tutkimusmenetelmät, jotka saattavat osaltaan vaikuttaa tutkimustulosten ristiriitaisuuteen. Lehtonen (2021) on tutkimuksessaan tarkastellut koulujen lakkautusten vaikutuksia väestökehitykseen hyödyntämällä paikkatietoon perustuvaa analyysia (GIS) ja tilastollista mallia (DiD), jota on käytetty vain vähän aiemmissa koulusulkemistutkimuksissa. Analyysin tarkkuutta on parannettu niin sanotulla matching-menetelmällä, jonka avulla

vertaillaan mahdollisimman samanlaisia alueita – toisia, joissa koulu on lakkautettu, ja toisia, joissa koulut ovat säilyneet. Myös Lykke Sørensenin ja kollegoiden (2021) tutkimuksessa hyödynnettiin DiD -menetelmää, jossa verrattiin kyläkoulujen sulkemista edeltäviä väestönkehitystilastoja sulkemisen jälkeiseen aikaan. Kyseiseen tutkimukseen sisältyi myös laadullinen osuus, jossa haastateltiin kyläläisiä koko lakkauttamisprosessin osalta. Barakat (2014) on hyödyntänyt tutkimuksessaan kvantitatiivista sarja-analyysia, jossa on tarkasteltu alakoulujen sulkemisten ja väestökadon välistä yhteyttä kunnallisella tasolla Saksan Sachsensin osavaltiossa vuosina 1993–2007. Aineistona on käytetty virallisia tilastoja koulujen lukumäärästä sekä väestön ja muuttoliikkeen kehityksestä. Tutkimus on keskittynyt pieniin kuntiin, joissa koulusulkemisilla on potentiaalisesti suurin vaikutus.

Kyläkoulujen kohtalo on herättänyt laajaa yhteiskunnallista keskustelua ja saanut symboliarvon, mikä on tehnyt siitä poliittisesti latautuneen aiheen. Tämän seurauksena tutkimus keskittyy usein puolustamaan kyläkoulujen säilyttämistä tai kritisoimaan lakkautuksia eikä täysin neutraalia tutkimusta aiheesta ole juurikaan tarjolla. Myös tämä tutkimus voidaan tulkita kyläkouluja puolustavaksi. Koko tutkimusprosessin aikana syntynyt mielikuva siitä, että kyläkoulututkimus on usein kyläkouluja puolustavaa, toisentuu osittain myös tässä tutkielmassa, vaikka olemme pyrkineet objektiivisuuteen. Mediateksteissä tunnistetut kyläkoulujen säilyttämisen puolesta puhuvat argumentit ovat mediateksteissä selkeästi moniäänisempiä, kun taas yhtenäiskoulujen ja kyläkoulujen lakkauttamisen puolesta esiin nousseet puheenvuorot niukkoja ja faktuaalisempia. Väistämättä analyysin perusteella syntyy mielikuva siitä, miten voimakkaasti kyläkouluja puolustetaan ja kuinka lakkautusten vaikutuksista tarvittaisiin tutkimusta juuri siksi, että ne keitä lakkauttamiset koskettavat tuntevat epäoikeudenmukaisuutta, mikä itsessään sisällyttää ajatuksen siitä, että olemme kyläkoulujen puolella. Kyläkoulukeskusteluun ja -tutkimukseen liittyy vahva käsitys kylän identiteetistä ja kyläyhteisön merkityksestä. Voiko edes olla tutkimusta, joka ei olisi kyläkoulumyönteinen, sillä se vaatisi mielestämme sen, että todettaisiin kyläyhteisöt toimimattomiksi ja yhteisöllisyys negatiiviseksi.

Tutkielman perusteella on herännyt tarve kyläkoulujen lakkauttamisen seurausten tutkimiselle Suomessa. Säästöjen todellinen toteutuminen ja lakkautusten vaikutukset kyläkoulun oppilaille tarjoaisivat tärkeää informaatiota, jota päättäjät voisivat käyttää jatkossa päättäessään kyläkoulujen lakkauttamisista (Tantarinmäki ym., 2014). Tutkielman perusteella olemme todenneet saman, kuin tutkijat meitä ennen: kyläkoulut herättävät keskustelua ja käsite on hyvin arvolatautunut (Jokila, 2021; Kuusisto ym., 2024). Toinen selkeä havainto kyläkoulututkimusta

etsiessämme on se, että lasten näkökulmaa on mukana hyvin vähäisesti, jos ollenkaan. Rehtoreita ja koulun henkilökuntaa on haastateltu jonkin verran mutta juuri koululaisten ääni on hyvin vaimea. Myös Fargas-Malet ja Bagley (2022) sekä Hargreaves kollegoineen (2020) ovat todenneet saman puutteen kyläkouluja koskevassa tutkimuksessa.

Tämän tutkielman keskeinen sanoma on kyläkoulukeskustelun moniäänisyyden ja arvolatautuneisuuden tunnistaminen ja esiin tuominen. Kyläkoulut eivät ole vain fyysisiä opetuksen yksiköitä. Ne ovat paikallisyhteisöjen symbolisia ja sosiaalisia solmukohtia, joiden merkitys ylittää taloudellisten mittarien rajat. Kuitenkin nykyisessä päätöksenteossa usein muutama kylmä, taloudellinen fakta riittää perustelemaan koulun lakkauttamisen, vaikka sitä vastassa olisi lukuisia perusteltuja, inhimillisiä ja yhteisöllisiä näkökulmia. Näissä tilanteissa voimasuhteet eivät jakaudu tasaisesti.

On merkillepantavaa, että vaikka kyläkouluista tehty tutkimus on pääasiassa myönteistä ja sitä on olemassa, se ei tulkintamme mukaan näyttäyty päätöksenteossa. Esimerkiksi tutkimustietoa kyläkoulun ja paikallisyhteisön välisestä suhteesta tai väestökadosta ei hyödynnetä lakkautuksia pohdittaessa. Tämä osoittaa selkeän ristiriidan tutkimustiedon ja hallinnollisen käytännön välillä. Tutkimusperustaisuuden sijaan päätöksentekoa ohjaavat yhä useammin taloudelliset realiteetit, joihin lasten ja perheiden näkökulmat, koulun pedagogiset erityispiirteet tai paikallinen merkitys eivät mahdu.

Kyläkoulut ovat siirtyneet merkittävästä osasta kouluverkkoa kohti katoavaa instituutiota. Siksi juuri nyt on tärkeämpää kuin koskaan nostaa esiin, millaisia arvoja, merkityksiä ja ääniä kyläkouluun liittyy ja ketkä saavat puhua, kun päätöksiä tehdään. Tämä tutkielma on kutsu laajempaan, moniulotteisempaan ja reilumpaan keskusteluun suomalaisen kouluverkon tulevaisuudesta.

Lähteet

- Aaltio, I., Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 177–188). Gaudeamus.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. uud. p.) Vastapaino.
- Amcoff, J. (2012). Do Rural Districts Die When their Schools Close?: Evidence from Sweden Around 2000. *Educational Planning*, 20(3), 47–60.
- Autti, A. & Hyry-Beihammer, E-K. (2014a). School closures in rural Finnish communities. *Journal of Research in Rural Education*, 29(1), 1–17. Haettu 17.3.2025 osoitteesta: <https://jrre.psu.edu/sites/default/files/2019-08/29-1.pdf>
- Autti, A. & Hyry-Beihammer, E-K. (2014b). Sosiaalinen oppiminen välituntipihoilla kaupunkikoulun ja kyläkoulun oppilaiden kertomana. *Kasvatus* 45(3), 242–256.
- Autti, O. & Bæck, U-D. K. (2018). Rural Teachers and Local Curricula. Teaching Should not be a Bubble Disconnected from the Community. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(1), 71–86. <https://doi.org/10.1080/00313831.2019.1659399>
- Autti, O. & Hyry-Beihammer, E-K. (2009). Kyläkouluverkko tuhoutumassa – koulujen lakkauttaminen jatkuu kiivaana. *Kasvatus & Aika*, 3(4), 49–63. Haettu 17.3.2025 osoitteesta: <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68132>
- Barakat, B. (2014). A ‘Recipe for Depopulation’? School Closures and Local Population Decline in Saxony. *Population, Space and Place*, 21(8), 735–753. <https://doi.org/10.1002/psp.1853>
- Beach, D., Johansson, M., Öhrn, E., Rönnlund, M., & Rosvall, P-Å. (2019). Rurality and education relations: Metro-centricity and local values in rural communities and rural schools. *European Educational Research Journal*, 18(1), 19–33. <https://doi.org/10.1177/1474904118780420>
- Burr, V. (2015). *Social Constructionism*. Routledge.
- Cedering, M. & Wihlborg, E. (2020). Village schools as a hub in the community – A time-geographical analysis of the closing of two rural schools in southern Sweden. *Journal of Rural Studies*, 80, 606–617. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.09.007>
- Corbett, M. (2013). What we know and don’t know about small schools: A view from Atlantic Canada. University of Tasmania. Journal contribution. <https://hdl.handle.net/102.100.100/574431>

- Egelund, N. & Lautstsen, H. (2006). School Closure: What are the consequences for the local society? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50(4), 429–439. <https://doi.org/10.1080/00313830600823787>
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu*. Vastapaino.
- Fargas-Malet, M., & Bagley, C. (2022). Is small beautiful? A scoping review of 21st-century research on small rural schools in Europe. *European educational research journal EERJ*, 21(5), 822-844. <https://doi.org/10.1177/14749041211022202>
- Gergen, K. (2015). *An Invitation to Social Construction*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781473921276>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15.uud.p.). Tammi.
- Hargreaves, L., Kvalsund, R., & Galton, M. (2009). Reviews of research on rural schools and their communities in British and Nordic countries: Analytical perspectives and cultural meaning. *International Journal of Educational Research*, 48(2), 80–88. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2009.02.001>
- Hargreaves, L., Gristy, C. & Kučerová, S. R. (2020) Educational research in rural Europe: State, status, and the road ahead. Teoksessa C. Gristy, L. Hargreaves & S. R. Kučerová (toim.) *Educational Research and Schooling in Rural Europe: An Engagement with Changing Patterns of Education, Space, and Place*. (s. 339–355). Information Age Publishing.
- Heikkinen, V., Lounela, M. & Voutilainen, E. (2012). Aineistot ja niiden käyttö tekstilajitutkimuksessa. Teoksessa V. Heikkinen, E. Voutilainen, P. Lauerma, U. Tiililä & M. Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja* (s. 325–350). Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169. Gaudeamus.
- Heikkilä, E. (2014). Väestönkehitys ja muuttoliike Suomessa. Teoksessa S. Tantaranmäki, S. Komulainen, M. Rantanen & E. Heikkilä (toim.), *Vastavirtaan ja valtavirtaan – avauksia kyläkoulukeskusteluun* (s. 17–33). Tutkimuksia A 52. Siirtolaisuusinstituutti.
- Isaksson, Z. (2023). The Political Effects of Rural School Closures – Evidence from Sweden. *Journal of Rural Studies*, 100. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2023.103009>
- Johnstone, B. (2018). *Discourse Analysis. Third edition*. Wiley Blackwell.
- Jokila, S. (2021). Avaus koulumuistojen tutkimukseen Kyläkoulumuistot katveessa? *Kasvatus & Aika* 15(3–4), 384–389. <https://doi.org/10.33350/ka.111532> Haettu 17.3.2025 osoitteesta: <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/111533/65984>
- Jokinen, A. (2016). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 249–265). Vastapaino.

- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (toim.) *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25–50). Vastapaino.
- Juuti, A. & Puusa, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa P. Puusa & A. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (s. 75–85). Gaudeamus.
- Kalaoja, E. (1982). Yhdysluokkaopetusjärjestelmän arviointia. Oulun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan tutkimuksia 6.
- Kalaoja, E. (1988a). Maaseudun pienten koulujen kehittämistutkimus. Innovation of small rural schools. Osa 2, Opettajana kyläkoululla: being a village school teacher. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 56.
- Kalaoja, E. (1988b). Maaseudun pienten koulujen kehittämistutkimus. Osa 1, Koulu kyläyhteisössä. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 52.
- Kalaoja, E. (1990a). Maaseudun pienten koulujen kehittämistutkimus. Innovation of small rural schools. Osa 3, Pienten koulujen ja niiden opetuksen evaluointia. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 63.
- Kalaoja, E. (1990b). Maaseudun pienten koulujen kehittämistutkimus. Osa 5, Opetuksen integroimisesta ympäröivään yhteisöön. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 65.
- Kalaoja, E. & Pietarinen, J. (2009). Small rural primary schools in Finland: A pedagogically valuable part of the school network. *International Journal of Educational Research*, 48(2), 109–116. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2009.02.003>
- Kalaoja, E. (2010a). Mitä yhdysluokkaopetuksella tarkoitetaan? Teoksessa E. Korpinen (toim.) *Eläköön kyläkoulu!* (s. 102–104). PS-Kustannus.
- Kalaoja, E. (2010b). Kyläkoulujen ja yhteisökoulujen vertailua. Teoksessa E. Korpinen (toim.) *Eläköön kyläkoulu!* (s. 178–181). PS-Kustannus.
- Karlberg-Granlund, G. (2010). Pienuuden suuruus – myytti vai totuus? Teoksessa E. Korpinen (toim.) *Eläköön kyläkoulu!* (s. 49–61). PS-Kustannus.
- Karlberg-Granlund, G. (2011). Coping with the Threat of Closure in a Small Finnish Village School. *Australian Journal of Education*, 55(1), 62–72. <https://doi.org/10.1177/000494411105500107>
- Karlberg-Granlund, G. (2014). Vilkas kyläkoulukeskustelu–heikko signaali koulutuksen kestävästä kehityksestä? *Kasvatus* 45(3), 257–262.

- Karlberg-Granlund, G. (2019). Exploring the challenge of working in a small school and community: Uncovering hidden tensions. *Journal of rural studies*, 72, 293–305. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.10.017>
- Kilpeläinen, R. (2010). *Kyläkoulut Suomessa. Maaseudun pienet koulut opettajien kuvaamina oppimis- ja kasvuympäristöinä*. Oulun yliopisto.
- Kilpeläinen, R. (2011). Kyläkoulun laatu opettajien arvioimana. Teoksessa E. Korpinen (toim.) *Eläköön kyläkoulu!* (s. 76–83). PS-Kustannus
- Kilpeläinen, R. (2014). Kuka opettaisi kyläkouluopettajia? *Kasvatus* (45)3, 269–273.
- Korpinen, E. (2010). Eläköön kyläkoulu! PS-kustannus.
- Kuusisto, A., Jauhiainen, A., Jokila, S., Korolainen, K., Pöllänen, P. & Leppähaara, S. (2024). Kyläkoulun muuttuvat merkitykset. *Kasvatus & aika*, 18(4), 111–114. <https://doi.org/10.3350/ka.148554>
- Kuikka, M. (1996). Piirteitä suomalaisen kyläkoulun historiasta. Julkaisussa E. Korpinen (toim.). *Kyläkoulu. Nyt!* Tutkiva opettaja. *Journal of teacher Researcher* 2 (s. 6–8). Tutkiva opettaja.
- Kvalsund, R. (2019). Bigger or Better? Research-Based Reflections on the Cultural Deconstruction of Rural Schools in Norway: Metaperspectives. Teoksessa Jahnke, H., Kramer, C. & Meusburgerm, P. (toim.) *Geographies of Schooling* (s. 179–217). Knowledge and Space, 14. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-18799-6_10
- Kvalsund, R. (2004). Schools as Environments for Social Learning – Shaping Mechanisms? Comparisons of Smaller and Larger Rural Schools in Norway. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 48(4), 347–371. <https://doi.org/10.1080/0031383042000545771>
- Käyhkö, M. (2016). Kotoa pois pakotetut? Syrjäseutujen nuorten toiselle asteelle siirtyminen ja koulutuksen alueellinen eriarvoisuus. Teoksessa P. Armila, T. Halonen & M. Käyhkö *Reunamerkitöjä Hylkysyrjästä. Nuorten elämänraameja ja tulevaisuudenkuvia harvaanasutulla maaseudulla*. (s. 74–96). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisu 117. Haettu osoitteesta <https://edition.fi/nuorisotutkimusseura/catalog/view/295/231/809-1>
- Laitila, T., & Wilén, L. (2014). Pieniä kouluja ja yhdysluokkia koskevan päätöksenteon ja kehittämisen tietopohja. *Kasvatus* 45(3), 263–268.
- Lehtonen, O. (2021). Primary school closures and population development – is school vitality an investment in the attractiveness of the (rural) communities or not? *Journal of Rural Studies*, 82, 138–147. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.01.011>
- Lichtman, M. (2013). *Qualitative Research in Education. A User's Guide*. SAGE Publications.

- Lykke Sørensen, J., Haase Svendsen, G., Jensen, P. & Schmidt, T. (2021). Do rural school closures lead to local population decline? *Journal of Rural Studies*, 87, 226–235. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.09.016>
- Moisio, S. & Vasanen, A. (2008). Alueellistuminen valtiomuutoksen tutkimuskohteena. *Tieteessä tapahtuu*, 26(3–4), 20–31. Haettu osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/481/407>
- Müller, J. (2024). Uutisarvostukset 2023. [19.01.2024]. Yle News Lab. Haettu osoitteesta: <https://drive.google.com/file/d/17FJN3eDOyMepyYGR1n9vk-RjY6WrF8Y3/view?pli=1>
- Nieminen, H. & Pantti, M. (2012). Media Markkinoilla. Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen. (3. uud. p.). Vastapaino.
- Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (2024). Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi & J. A. Cañada (toim.) *Sosiaalinen konstruktionismi*. (s. 13–57). Vastapaino.
- Nyssölä, K. & Kumpulainen, T. (2020). *Perusopetuksen ja kouluverkon tulevaisuudennäkymiä*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2020:25. Haettu osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Perusopetuksen_ja_kouluverkon_tulevaisuudennakymia.pdf
- Opetushallitus. (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet.
- Peltonen, T. (2010a). Kyläkoulut – avuksi vai harmiksi kunnille? Teoksessa E. Korpinen (toim.). *Eläköön kyläkoulu!* (s. 29–48). PS- kustannus.
- Peltonen, T. (2010b). Yhdysluokkaopetuksen edut – myös esitetty kritiikki. Teoksessa E. Korpinen (toim.). *Eläköön kyläkoulu!* (s. 105–116). PS-kustannus.
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Potter, J. & Wetherell, M. (1987). *Discourse and social psychology. Beyond attitudes and behaviour*. SAGE Publications.
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 145–156).
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen tieteenfilosofinen tausta. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 25–40). Gaudeamus.
- Pynnönen, A. (2013). Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Working paper / Jyväskylä University. School of Business and Economics, 379. Haettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5471-0>

- Pälli, P. & Lillqvist, E. (2020). Diskurssianalyysi. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä II* (s. 374–411). Suomalainen Kirjallisuuden Seura.
- Rantanen, M. (2014). Koulurakennus ei ole vain koulun rakennus – Kyläkoulun toiminnan uudistaminen haastaa uuteen yhteistyöhön. Teoksessa S. Tantarimäki, S. Komulainen, M. Rantanen & E. Heikkilä (toim.), *Vastavirtaan ja valtavirtaan – avauksia kyläkoulukeskusteluun*. (s. 86–98). Tutkimuksia A 52. Siirtolaisuusinstituutti.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2024). *Mediayhteiskunta Viestintä ja valta huomiotaloudessa*. Vastapaino.
- Siltaoja, M. & Sorsa, V. (2020). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 228–248). Gaudeamus.
- Simola, H., Rinne, R., Varjo, J., Pitkänen, H. & Kauko, J. (2009). Quality Assurance and Evaluation (QAE) in Finnish compulsory schooling – a national model or just unintended effects or radical decentralisation? *Journal of Education Policy*, 24(2), 163–178. <https://doi.org/10.1080/02680930902733139>
- Solstad, K-J. & Karlberg-Granlund, G. (2020). Rural education in a globalized world. Teoksessa C. Gristy, L. Hargreaves & S.R. Kučerová (toim.) *Educational Research and Schooling in Rural Europe: An Engagement with Changing Patterns of Education, Space and Place*. (s. 49–76). Information Age Publishing.
- Suoninen, E. (2016). Kielenkäytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila, K. & E. Suoninen (toim.) *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 51–73). Vastapaino.
- Suomen Kylät ry (2022). Suomen Kylät ry:n Suomen kyläkoulujen pelastuspaketti. https://suomenkylat.fi/content/uploads/2023/01/kylakoulujenpelastussuunnitelma_.pdf
- Tantarimäki, S. (2010). Kouluverkkosuunnittelun haasteet. *Maaseudun uusi aika*, 2, 32–42.
- Tantarimäki, S. (2011). *Mitä lakkauttamisesta opimme? Kyläkoulun lakkauttamisen perusteet, prosessi, säästöt ja vaikutukset viimeaikaisessa keskustelussa: tapaustutkimuksena vuonna 2007 lakkautetut kyläkoulut Korpilahdella, Kurikassa, Lammilla, Siilinjärvellä, Sysmässä ja Urjalassa*. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/69368/kylakoulukirja-tantarimaki.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tantarimäki, S. (2014a). Myönteinen kyläkoulukeskustelu on tutkimisen arvoinen asia. Teoksessa S. Tantarimäki, S. Komulainen, M. Rantanen & E. Heikkilä (toim.),

- Vastavirtaan ja valtavirtaan – avauksia kyläkoulukeskusteluun.* (s. 7–16). Tutkimuksia A 52. Siirtolaisuusinstituutti.
- Tantarinmäki, S. (2014b). Kyläkoulukeskustelun muuttuva sisältö – Kohdekuntien sivistysjohdon näkemyksiä ja kansainvälisiä ja kotimaisia havaintoja. Teoksessa S. Tantarinmäki, S. Komulainen, M. Rantanen & E. Heikkilä (toim.), *Vastavirtaan ja valtavirtaan – avauksia kyläkoulukeskusteluun.* (s. 34–60). Tutkimuksia A 52. Siirtolaisuusinstituutti.
- Tantarinmäki, S., Komulainen, S., Rantanen, M., & Heikkilä, E. (2014). Yhteenvedoa muutosten myönteisyydestä. Teoksessa S. Tantarinmäki, S. Komulainen, M. Rantanen & E. Heikkilä (toim.), *Vastavirtaan ja valtavirtaan – avauksia kyläkoulukeskusteluun.* (s. 99–106). Tutkimuksia A 52. Siirtolaisuusinstituutti.
- Tantarinmäki, S. & Törhönen, A. (2017). *Kouluverkko muuttuu, entä kouluverkkosuunnittelu?* KAKS – kunnallisalan kehittämissäätö.
- Tedre, S. & Pöysä, V. (2015). Opetus lähtee, koulu jää. Maalaiskoulut paikallisyhteisössään. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80(5), 490–498. Haettu osoitteesta <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201602166044>
- Tilastokeskus (2025). Koululaitoksen oppilaitoksiin tehdyt muutokset edellisestä vuodesta oppilaitostyyppin mukaan, 2005–2024. Haettu osoitteesta: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__kjarj/statfin_kjarj_pxt_13wq.px/table/tableViewLayout1/
- Tilastokeskus. (2024a). 12 käytetyintä suomalaista www-mediasivustoa 2009–2023. Haettu osoitteesta https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fpxhopea2.stat.fi%2Fsahkoiset_julkaisut%2Fjoukkoviestintatilasto%2Fdata%2Ft605.xls&wdOrigin=BROWSELINK
- Tilastokeskus. (2024b). Suosituimmat sanoma- ja kaupunkilehtien verkkojulkaisut 2009–2023. Haettu osoitteesta: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fpxhopea2.stat.fi%2Fsahkoiset_julkaisut%2Fjoukkoviestintatilasto%2Fdata%2Ft222.xls&wdOrigin=BROWSELINK
- Tilastokeskus. (2007). Peruskouluja 186 edellisvuotista vähemmän, lakkautuksia eniten Pohjois-pohjanmaan maakunnassa. https://stat.fi/til/kjarj/2006/kjarj_2006_2007-02-23_tie_001.html

- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Tammi.
- van Dijk, T. A. (2015). Critical discourse analysis. Teoksessa D. Tannen, H. E. Hamilton & D. Schiffrin (toim.), *The Handbook of Discourse Analysis: Vol. Second Edition*, (s. 466–485). Wiley Blackwell.
- van Dijk, T. A. (1997). The study of Discourse. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.) *Discourse as structure and process*, (s. 1–34). SAGE Publications.
- Varjo, J. (2011). Koulupiirien valtiollinen regulaatio/deregulaatio koulutuksen ohjausmekanismeina. *Kasvatus & Aika* 5(1) 2011, 79–113.
- Vilkka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus.
- Villa, M. & Knutas, A. (2020). Rural Communities and Schools – Valuing and Reproducing Local Culture. *Journal of Rural Studies*, 80, 626–633.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.09.004>
- Vuori, J. (2021). Mediatekstit. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu osoitteesta: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/mediatekstit/>
- Youdell, D. (2011). *School Trouble. Identity, Power and Politics in Education*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203839379s>

Liite 1

Nro	Media	Julkaisupvm	Otsikko	Linkki
1	Yle	26.3.2025	Kyläkoulusta tuli niin pieni, etteivät vanhemmat enää halunneet lapsiaan sinne – kunta joutuu tekemään kovan päätöksen	https://yle.fi/a/74-20150552
2	Yle	10.6.2024	Kouluvääntö päättyi Säkylässä pikkukoulujen puolustajien tappioon: kunta lopettaa Kepolan ja Huovirinteen koulut	https://yle.fi/a/74-20093227
3	Yle	24.5.2024	Aino ja Elsa Kalliokoski menivät lakkoon pelastaakseen koulunsa – paikalle ei saapunut yhtään oppilasta	https://yle.fi/a/74-20089927
4	HS	19.2.2025	Pikkukaupunki pitää kiinni kyläkouluista	https://www.hs.fi/suomi/art-2000010213088.html
5	Yle	10.11.2023	Kyläkoulujen lakkautusaiheet sytyttivät kapinan – kaupungin mainoskyltit saivat alleen kitkerät lisäkommentit	https://yle.fi/a/74-20059638
6	Yle	12.5.2020	Kyläkoulut voivat päästä koronarajoituksista helpommalla – Rehtori: kyläkoulut ylivoimaisesti turvallisimpia terveydelle	https://yle.fi/a/3-11346196
7	Yle	13.9.2019	Suomi on jo tyhjä kyläkouluista, mutta kukaan ei tunnu tietävän koulujen sulkemisen vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja oppimistuloksiin.	https://yle.fi/a/3-10965335

8	HS	21.1.2025	Perhe vaihtoi lapsen koulua naapurikunnan kyläkouluun ja maksaa matka itse: "Ei kukaan edes soittanut perään"	https://www.hs.fi/suomi/art-2000010975153.html
9	HS	29.9.2021	Tutkija: Maaseudun viimeinen lähikoulu lakkautetaan vuonna 2032, jos nykyinen lakkauttamisvauhti pysyy	https://www.hs.fi/suomi/art-2000008296785.html
10	HS	23.10.2019	Katoavien koulujen maa	https://www.hs.fi/suomi/art-2000006281997.html
11	HS	19.10.2023	Kyläkoulut ovat erinomaisia oppimisen paikkoja	https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009931058.html
12	Yle	20.2.2025	Kuuden kunnan vaikea naimakauppa	https://yle.fi/a/74-20143740
13	Yle	18.12.2024	Ensin meni koulu ja nyt päiväkoti – kyläaktiivit pettyivät lähipalveluiden lakkauttamiseen Kouvolassa	https://yle.fi/a/74-20131636
14	Yle	17.4.2023	Kyläkouluista käydään taistelua kunnassa, jossa niitä vielä on – vanhempainyhdistys haluaa tasavertaista kohtelua lakkauttamisasiassa	https://yle.fi/a/74-20027264
15	Yle	20.9.2023	Viides polvi samassa koulussa – Vuolenkosken satavuotias koulu on kylän turvasatama ja hermokeskus	https://yle.fi/a/74-20049480
16	Yle	18.12.2024	Pienen saaristokylän asukkaat heräsivät puolustamaan 130-vuotiasta kouluun – näin he	https://yle.fi/a/74-20131888

			houkuttelevat lapsiperheitä muuttamaan	
17	Yle	9.11.2018	Kuuleeko Lapinjärvi, kysyy opettaja oppilailtaan 500 kilometrin päässä – ainutlaatuinen videokokeilu pelasti kyläkoulun pienessä Kannuksen kunnassa.	https://yle.fi/a/3-10498006
18	HS	8.11.2023	Kouluverkon karsiminen tuo harvoin kunnalle toivottuja säästöjä	https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009967667.html
19	Nivala-lehti	5.4.2025	Kyläkoulupäätös siirtyy vaalien yli – Mikä on lakkautusraja, jonka jälkeen koulu suljetaan?	https://www.nivala-lehti.fi/artikkeli/kylakoulupaatos-siirto-vaalien-yli-mika-on-lakkautusraja-jonka-jalkeen-koulu-suljetaan?hashed=1746176770527
20	HS	9.8.2023	Oppilaiden määrä romahti vain muutamassa vuodessa – se tarkoittaa lähtölaskentaa Veera Vikstenin, 12, ikivanhalle kyläkoululle	https://www.hs.fi/suomi/art-2000009760484.html
21	HS	14.2.2023	Pieni kyläkoulumme on keskeinen osa yhteisöä	https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009389009.html
22	HS	21.11.2022	Koulujen katovuodet	https://www.hs.fi/suomi/art-2000009124230.html
23	HS	12.3.2023	Kunnilla on uusi tapa lahdata kyläkouluja	https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009444640.html

24	Nivala -lehti		Terveiset opetushallituksesta Järvikylän koulun vihkijuhlaan: "Kun kylällä on koulu, todennäköisesti kylälle muuttaa myös perheitä"	https://www.nivala-lehti.fi/artikkeli/terveiset-opetushallituksesta-jarvikylan-koulun-vihkijuhlaan-kun-kylalla-on-koulu-todennakoisesti?hashe d=1746176610910
25	Nivala -lehti	23.10.2024	Pääkirjoitus: Onko Nivalassa turhia kouluja?	https://www.nivala-lehti.fi/artikkeli/paakirjoitus-onko-nivalassa-turhia-kouluja?hashed=1746176614549
26	Haapa vesi- lehti	23.7.2024	Kylässä Haapavedellä: Talkoilla kunnostettu koulu on Humalojan kylän sydän	https://www.haapavesi-lehti.fi/artikkeli/kylassa-haapavedella-talkoilla-kunnostettu-koulu-on-humalojan-kylan-sydan
27	Haapa vesi- lehti	3.10.2024	Mieluskylällä toivotaan koululle edes pientä jatkoaikaa: "Onko yhdellä oppilaalla merkitystä?"	https://www.haapavesi-lehti.fi/artikkeli/mieluskylalla-toivotaan-koululle-edes-pienta-jatkoaikaa-onko-yhdella-oppilaalla-merkitysta